

NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA

2014. március 21– 23.

Kolozsvár

PROGRAM

Március 21, péntek:

- 17.30–18.30: Regisztráció a Protestáns Teológiai Intézet épületének első emeletén
- 18.30–19.00: *Dobozvilág*, a BBTE II. éves tanítóképzőseinek kiállítása (Helyszín: Bethlen terem)
- 19.00–20.00: A kolozsvári Vároterem Projekt szintársulat előadása. Műsoron: Bánk bán? Jelen! (Helyszín: Bethlen terem)

Március 22, szombat:

- Plenáris előadások (Díszterem, 1. emelet)
- 9.00– 9.30: Köszöntőt mond Demény Piroska, a Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet vezetője, a konferencia elnöke
- 9.30–10.20: Ollé János, *Innovatív oktatási stratégiák az információs társadalomban*
- 10.20–11.00: Fóti Péter, *Partneri viszonyok az antik athéni városállamban és a demokratikus iskolákban*
- 11.00–11.30: Kávészünet, könyvvásár
- 11.30–12.30: Péntek Imre, *A változások pszichológiája. Az erős paternalizmus alternatívái az oktatásban*
- 12.30–14.30: Ebédszünet
- 14.30–16.00: Szekcióülések
- 16.00–16.30: Kávészünet
- 16.30–18.30: Szekcióülések
- 19.30–22.00: Állófogadás

Március 23, vasárnap:

- 10.00–13.00: Széki kirándulás: széki tájház, széki szoba és széki tánc megtekintése, igény szerint ebéd (40 RON/fő)

A szekcióülések rendje

Óvoda- és alsó tagozatos pedagógia

Helyszín: II. emelet, 5-ös terem

Szekcióvezető: Szállassy Noémi

Előadások

- 14.30–14.45 **A tanulás motiválása**
Teleki Judit (Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar)
- 14.45–15.00 **Reprezentációk alkalmazása a matematika tanítása során**
Debrenti Edith (Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad)
- 15.00–15.15 **A II. osztályos anyanyelvi tankönyvek nyelvtan feladatainak osztályozása a mozgósított gondolkodási műveletek szempontjából**
Szántó Bíborka (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 15.15–15.30 **Noé bárkája – segédanyag a természetben való eligazodáshoz**
Szállassy Noémi (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet); Márk-Nagy Ágota, Kiss Gréta, Szabó Anna (Erdélyi Kárpát Egyesület, Szatmárnémeti)
- 15.30–15.45 **Francia óvodapedagógusok naplójegyzeteinek elemzése**
Jármai Erzsébet Mária (Budapesti Gazdasági Főiskola, GKZ Szaknyelvi és Kommunikációs Intézeti Osztály)
- 15.45–16.00 **Előkészítő osztály a 2013–2014-es tanévben – előnyökről és hátrányokról kendőzetlenül**
Marton Margit (Friedrich Schiller Gimnázium, Marosvásárhely)
- 16.00–16.30 Kávészünet
- 16.30–16.45 **Baranya megyei kisiskolák és nemzetiségi oktatás**
An dl Helga (Pécsi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet)
- 16.45–17.00 **Vendég a román órán**
Gergely Andrea (egyéni vállalkozó, pedagógus, nyelvoktató, Kolozsvár)

- 17.00–17.15 **A kézügyesség fejlesztése kézimunkaórán
különféle papírtechnikákkal kisiskolás korban**
*Peti Tünde Júlia (Bodi András Általános Iskola,
Héderfája, Maros megye)*
- 17.15–17.30 **Pedagógusok az előkészítő osztályokban**
*Szabó Katalin (Molnár Józsiás Általános Iskola,
Kézdivásárhely; BBTE, Szociológiai Doktori Iskola)*

Neveljünk másként szekció

Helyszín: III. emelet, 336-os terem

Szekcióvezető: Szász Judit

Előadások

- 14.30–14.45 **Tanítsuk ugyanazt másként! A „BMM” módszer alkalmazása a gyakorlatban. A pedagógus-továbbképzések trendjei az életpályamodell és a „kutatótanár” státusz aspektusából**
Béres Mária (Debreceni Bárczi Gusztáv Egységes Gyógypedagógia Módszertani Intézmény)
- 14.45–15.00 **Az általános tanulmányi eredmények pozitív befolyásolása és a képességek fejlesztése zene által**
Coca Gabriela (BBTE, Református Tanárképző Kar)
- 15.00–15.15 **Játék és improvizáció az angol nyelv oktatásában a marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen**
Székely Éva Hilda (Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem)
- 15.15–15.30 **Evolúció–teremtés témakör transzdiszciplináris megközelítése az iskolában**
Kecskes Erzsébet-Eminee, Mănica Livia (Octavian Goga Kollégium, Csíkszereda)
- 15.30–15.45 **A gyakorlati tevékenység egyik módja az általános iskolások grafikus műveltségének növelésére**
Vanyová Monika (Pozsonyi Comenius Egyetem, Matematika, Fizika és Informatika Kar)
- 15.45–16.00 **Kritikus gondolkodás és a fizika oktatása**
Velmovská Klára (Pozsonyi Comenius Egyetem, Matematika, Fizika és Informatika Kar)
- 16.00–16.30 Kávészünet
- 16.30–16.45 **Kollégiumi nevelés a 21. század második évtizedében**
Gaál Gabriella (Egri Eszterházy Károly Főiskola, Neveléstudományi Tanszék)
- 16.45–17.00 **Szakkollégiumok mint tehetséggondozási szinterek az erdélyi magyar oktatásban – perspektívák és akadályok**
Györbíró András (BBTE, Szociológiai Doktori Iskola)

Pedagógusképzés és továbbképzés szekció

Helyszín: I. emelet, 1-es terem

Szekcióvezető: Birta-Székely Noémi

Előadások

- 14.30–14.45 **A pedagógus-továbbképzés újító folyamatainak hatása az érintettekre**
Barabási Tünde (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 14.45–15.00 **A romániai magyar pedagógus-továbbképzés tartalmi és szerkezeti jellemzői**
Antal Sándor (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 15.00–15.15 **Az erkölcsi érzék fejlesztése mint kutatási téma leendő és gyakorló pedagógusok körében**
Péter Lilla (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 15.15–15.30 **Minőségi pedagógusi munka az eredményes iskoláért. Tanári jellemzők és a tanulói teljesítmények összefüggései**
Zoller Katalin (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 15.30–15.45 **Egészségtudatosságra nevelés lehetőségei a pedagógusképzésben**
Vitályos Gábor Áron, Darvai Sarolta (ELTE, Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest)
- 15.45–16.00 **Pedagógusjelöltek olvasási szokásai a Partiumban**
Németh Nóra Veronika (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)
- 16.00–16.30 Kávészünet
- 16.30–16.45 **A pedagógiai líceumi oklevélről az MA oklevélre. Intézményi és tartalmi változók a romániai pedagógusképzés rendszerében**
Stark Gabriella Mária (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet; Debreceni Egyetem, Neveléstudományi Doktori Program)
- 16.45–17.00 **Szociális munka szakos hallgatók szakmai kompetenciái – pillanatkép egy képzés margójára**
Pásztor Rita, Szűcs Enikő (Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárád)
- 17.00–17.15 **Tanárszakos hallgatók prekonceptióiban tetten**

- érhető értékelési attitűdök feltárása**
Birta-Székely Noémi (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 17.15–17.30 **A pedagógiai értékelést torzító hatások szerepe az oktatási-nevelési folyamatban**
Kovácsné Duró Andrea (Miskolci Egyetem, Tanárképző Intézet)
- 17.30–17.45 **Az alapkvalitások tudatosítása a vallás tanárjelöltek szakmai tevékenységének optimalizálása szempontjából**
Gorbai Gabriella Márta (BBTE, Református Tanárképző Kar)
- 17.45–18.00 **Motiváció és önszabályozó tanulás. Előzetes feltáró jellegű kutatás a tanárképzésben résztvevő elsőéves egyetemi hallgatók körében**
Maior Edit, János Réka, Farcas Zsuzsanna (BBTE, Alkalmazott Pszichológia Intézet)
- 18.00-18.30 **Félúton – Kolozsváron tanuló tanárjelöltek tanári pályával kapcsolatos attitűdjeinek és nézeteinek vizsgálata**
Szász Judit (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

Neveléstörténet szekció

Helyszín: BBTE, Római Katolikus Teológia Kar (Iuliu Maniu 5.),
Márton Áron terem

Szekcióvezető: Ozsváth Judit

Előadások

- 14.30–14.45 **Az '50-es évek ideológiai törekvései a Magyarországon 1948 és 1955 között használt alsós tankönyvekben**
Varga Attila (Pécsi Tudományegyetem, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola)
- 14.45–15.00 **Elit – tehetség – felsőoktatás**
Pornói Imre (Nyíregyházi Főiskola)
- 15.00–15.15 **Kenyeres Elemér és az új iskolák gyermekközpontú pedagógiája**
Bohonya Réka (Pécsi Tudományegyetem, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola)
- 15.15–15.30 **Erdélyi főrangú fiúgyermek a kalksburgi jezsuita kollégiumban és a bécsi Theresianumban (1867–1920)**
Rébay Magdolna (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)
- 15.30–15.45 **Fogyatékoság és testkép az ókori Közel-Kelet magas kultúráiban**
Berzsenyi Emese (Szegedi Tudományegyetem, Vallástudományi Tanszék)
- 15.45–16.00 **Az „Európa-kép”-kutatás fókuszpontjai a magyar és nemzetközi tankönyvi szakirodalom tükrében**
Molnár-Kovács Zsófia (Pécsi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet)
- 16.00–16.30 Kávészünet
- 16.30–16.45 **A történeti elv megjelenése Németh László pedagógiájában**
Hegedüs András (Pécsi Apáczai Csere János Nevelési Központ, 2. sz. Általános Iskola)
- 16.45–17.00 **Illusztrált gyermekségkonstrukciók a Cimborában (1922–1929)**
Portik Erzsébet Edit (Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola)
- 17.00– 17.15 **A Népszerű Főiskolai Tanfolyam a tudományok**

- népszerűsítéséért**
Kereszty Orsolya (ELTE, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest)
- 17.15–17.30 **Az erkölcsi nevelésügy a 20. század eleji Magyarországon**
Havancsák Alexandra (Pécsi Tudományegyetem, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola)
- 17.30– 17.45 **A filantropizmus magyarországi jelenléte**
Virág Irén (Egri Eszterházy Károly Főiskola, Neveléstudományi Tanszék)
- 17.45–18.00 **Népiskolák az Alföldön (1926–1930) – öt év, ötezer objektum**
Sanda István Dániel (Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar)
- 18.00– 18.15 **A vallásos nevelés eredményei egy sváb gyökerű partiumi római katolikus közösségben a 20. század első felében**
Pék Sándor (BBTE, Teológiai Doktori Iskola)
- 18.15–18.30 **György Lajos tanárképe 1927–1940 között megjelent írásainak tükrében**
Ozsváth Judit (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

Pszichológia – Gyógypedagógia szekció

Helyszín: I. emelet, 2-es terem

Szekcióvezetők: Kovács Zoltán és Péntek Imre

Előadások

- 14.30–14.45 **How Do Student Personality Types Contribute to the Academic Success in the Hungarian Business Higher Education?**
Kapitány Anna (Debreceni Egyetem, Közgazdaságtudományi Doktori Iskola); Kiss Marietta, Kun András István (Debreceni Egyetem, Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar)
- 14.45–15.00 **Estimating the Effect of the Personality vs. Career Match on the Academic Performance with Variance Analysis: an Evidence from the Hungarian Business Higher Education**
Erdei Panni, Kapitány Anna, Kiss Marietta, Kun András (Debreceni Egyetem, Közgazdaságtudományi Doktori Iskola)
- 15.00–15.15 **Regression Analysis of the Effect of Personality-Career Match on the Academic Performance in Business Higher Education: an Evidence from the University of Debrecen**
Kiss Marietta, Kun András (Debreceni Egyetem Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar); Kapitány Anna, Erdei Panni (Debreceni Egyetem, Közgazdaságtudományi Doktori Iskola)
- 15.15–15.30 **Tracing Sustainability: ESD Implementation into Lower Secondary Education in International Comparison**
Bagoly-Simó Péter (Humboldt-Universität zu Berlin)
- 15.30–15.45 **Students' argumentation skills on spatial ability problems**
Zsoldos-Marchiș Julianna (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 15.45–16.00 **Bisection paradigm in preschool children**
Györkő Enikő (Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Doktori Iskola); Lábadi Beatrix (Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Intézet)
- 16.00–16.30 Kávészünet

- 16.30–16.45 **Hogyan választanak párt a Z generáció tagjai?**
Szabad Klaudia (Pécsi Tudományegyetem)
- 16.45–17.00 **Kondicionális képességek alakulása a konduktív nevelést támogató adaptív evezés program keretében**
Túri Ibolya (ELTE, Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest)
- 17.00–17.15 **A speciális szükségletű tanulókkal kapcsolatos attitűdök alakulása kisiskoláskorban**
Dobos Ágota (Nicolae Bălcescu Gimnázium, Marosvásárhely)
- 17.15–17.30 **A családi háttér mint az iskolai eredményesség egyik meghatározó tényezője**
Kovács Zoltán (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 17.30–17.45 **Keretezd át a történeted! A helyes időperspektíva mint nélkülözhetetlen pedagógusi attitűd**
Kádár Annamária (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 17.45–18.00 **Apa – gyermek kapcsolata: Mi fán terem az apa 2013-ban?**
Róka Éva (Szegedi Tudományegyetem)

Információ – iskolarendszer – oktatásirányítás

Helyszín: III. emelet, 332-es terem

Szekcióvezető: Fóris-Ferenczi Rita

Előadások

- 14.30–14.45 **Negyedik osztályos általános iskolai tanulók internethasználati szokásai**
Nagy Péter Kristóf (Nyíregyházi Főiskola)
- 14.45–15.00 **A kamaszok és az internet**
Borcsa Mária (Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Pszichológia Intézet)
- 15.00–15.15 **IKT és szemléltetés**
Buda András (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)
- 15.15–15.30 **A romániai közoktatási rendszer ellenőrzési formái**
Szabó-Thalmeiner Noémi (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 15.30–15.45 **Olvasási szokások és e-learning a Nyíregyházi Főiskolán**
Torkos Katalin (Nyíregyházi Főiskola, Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet)
- 15.45–16.00 **A siker kapujában? Iskolavezetők véleménye a magyar közoktatás 2010 utáni változásairól**
Bencze Rita (Abigél Többcélú Intézmény, Debrecen)
- 16.00–16.30 Kávészünet
- 16.30–16.45 **Nyuszi oroszánjelmezben? Tettek és vágyak az iskolavezetői tevékenységben**
Chrappán Magdolna (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)
- 16.45–17.00 **„Education for All”. Az oktatási kampányok típusai, stratégiái a nemzetközi fejlesztésben**
Tomory Ibolya (Debreceni Egyetem)
- 17.00–17.15 **A vezetői kompetencia-keretrendszer elmélete és gyakorlata a közoktatásban**
Németh Nóra Veronika, (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet); Chrappán Magdolna (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)

A nevelés elmélete – a nevelés gyakorlata szekció

Helyszín: I. emelet, 3-as terem

Szekcióvezető: Kálmán Ungvári Kinga

Előadások

- 14.30–14.45 **Emlékezetes pedagógiai gondolatok**
Fodor László (Sapientia EMTE, Tanárképző Intézet)
- 14.45–15.00 **A pragmatista demokráciafelfogás a hálózati társadalomban**
Kálmán Ungvári Kinga (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 15.00–15.15 **Iskolai nyelvi tájkép: térkép és tükörkép**
Tódor Erika Mária (Sapientia EMTE, Csíkszereda)
- 15.15–15.30 **Karl Rahner transzcendentális antropológiájának neveléstudományi összefüggései**
Orvos Levente (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Hittudományi Kar, Budapest)
- 15.30–15.45 **A mentális állóképesség szükségszerűsége a pedagógus társadalomban**
Kovács Ildikó Katalin (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)
- 15.45–16.00 **A magyar nyelvű felekezeti oktatás szocio-pedagógiai aspektusai a Partiumban**
Szilágyi Györgyi Ilona (Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad)
- 16.00–16.30 Kávészünet
- 16.30–16.45 **Tanítás és munkamotiváció**
Baracsi Ágnes (Nyíregyházi Főiskola, APPI)
- 16.45–17.00 **Az iskolai lemorzsolódás prediktorai**
Szócs A. Levente (BBTE, Kolozsvár)
- 17.00–17.15 **Helyzetkép a Partiumi Keresztény Egyetem szociológiát és szociális munkát végzett hallgatóinak munkaerő-piaci elhelyezkedéséről**
Szűcs Enikő, Tolnai Tímea Katalin (Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad)
- 17.15–17.30 **Magyarországon tanuló védőnőhallgatók általános és szubjektív egészségi állapota**
Balogh Mónika (MATRIX CBS Kft, Szeged); Tobak Orsolya (Szegedi Tudományegyetem, Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar)

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

Innovatív oktatási stratégiák az információs társadalomban

Ollé János (Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Pedagógia és Pszichológia Kar)

A tanulásban és tanításban is felhasználható technológia sajátosságai erős hatással vannak a didaktikai alapkérdésekkel kapcsolatos gondolkodásunkra. A hétköznapi életvezetésben is felhasználható, egyre inkább mobillá váló eszközök fejlődése és specializációja, illetve az internethozzáférés folyamatosan növekvő aránya a tanulók hétköznapi életvezetésére építve létrehozta az integrált tanulási környezet szemléletmódját. A folyamatos információáramlás, a hatékonyabbá váló kommunikáció, a tudásmegosztás és az együttműködésre építő közösségi tudás formálásának lehetősége, illetve a digitális és online eszközhasználatban is egyre inkább érvényesülő tevékenységközpontú szemlélet kiemeli az informális tanulás szerepét, ráirányítja a figyelmet a globális tudáspiacra, és ismét előhívja az iskolátlanítás riasztóan valóságyszerű gondolatát.

A spekulatív digitális nemzedékelméletek a tanári és tanulói szerepek sajátos újra- illetve félreértelmezésével, az intézményes oktatással kapcsolatos vélt és valós félelmekkel elterelték a figyelmet az iskola hosszú ideje változatlan, vagy évszázados léptékben fejlődő oktatási kultúrájának szükséges, lehetséges és minden résztvevő által bizakodva várt újragondolásáról. Az iskolapedagógia természetes ellenállása, a reformpedagógia által felhalmozott tudás praktikus hasznosításával kapcsolatban mutatott magatartása jól jellemzi az információs társadalommal szemben mutatott attitűdjét is.

A web2 korszak elszalasztott esélye, és annak következménye, a didaktikai alapkérdések közül az oktatási tartalom, az oktatási folyamat és az oktatási környezet didaktikai modellekben elfoglalt helyzetét eddig csaknem változatlanul hagyta. A személyes tanulási környezet osztálytermi és tanórán kívüli érvényesítése lehetőséget ad olyan oktatási stratégiák alkalmazására, amelyek a szemléltetés támogatását már messze meghaladó technológiai előnyöket használnak ki.

A digitális elbeszélés (digital storytelling) az egyén narratívájának digitális lábnyomokon keresztül életre hívott olyan interaktív megoldása, ahol az oktatási (tanulási?) tartalomtól szinte függetlenül beigazolódik, hogy a médium maga az üzenet. A játék alapú oktatás (gamification) a pozitív visszacsatolásokra és különböző

versenyhelyzetekre épülő motivációs rendszerével az oktatási folyamat dinamizálásának kiváló eszköze. A tükrözött osztályterem (flipped classroom) tanulásszervezési ciklusai a passzívnak tartott információszerzést és az egyéni tanulási feladatokat szervezik ki a tanórán kívüli feladatok közé, mégpedig úgy, hogy a tanulók és a tanár kontakt és interaktív tevékenységének értékes ideje megnövekedhessen. A nagylétszámú, nyílt, online kurzusok (MOOC) és online tanulóközösségek egyrészt látványos iskolakritikák, másrészt bizonyítékai annak, hogy a tudás forrása a tanulás szabadsága.

Partneri viszonyok az antik athéni városállamban és a demokratikus iskolákban

Fóti Péter (Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Közhasznú Egyesület, Bécs)

Az i.e. 600. és 500 között az antik athéni városállamban összeomlott a korábbi arisztokratikus uralom. Számos lépcsőn keresztül kialakult az athéni demokrácia, amely 200 éven át meglepően stabil politikai rendszernek bizonyult. Hasonlóan ehhez, a 20. század elején az Egyesült Államokban összeomlott a tanárok aszimmetrikus uralmára épülő hierarchikus iskola egyeduralma. Homer Lane (1875–1925) vezetésével létrejött az első demokratikus gyerekköztársaság. Mind a két eseményt kritikai és támogató vélemények kísérték. A két folyamat hasonlóságai olyan nagyok, hogy szeretném őket egymás mellett bemutatni. Az antik athéni állam évi 40 népgyűlésének a gyerekköztársaság heti tanácskozása felel meg. Az athéni polisz önmaga oldotta meg a polgárai között keletkezett konfliktusokat, ugyanúgy, mint ahogy az a demokratikus iskolákban történik. A sok félreértésre okot adó demokrácia szó, csak késői fejlemény! A demokrácia keletkezésének idején annak későbbi tartalmát a polgárok úgy ismerték, hogy Athénben mindenkinek egyenlő jogai vannak (isonómia), egyenlő joga a beszédre, egyenlő lehetősége mindenféle tisztség betöltésére (isegoria), és így egyenlő joga a hatalomra (isokratia). A demokratikus iskolában ugyanez a helyzet, bár a tanárok megőrizhetnek egy részt abból az aszimmetrikus viszonyból, ami a tradicionális iskolát jellemzi. Mindezzel együtt a demokratikus iskola paradigmaváltást jelent az iskolában, ahogy a görög demokrácia paradigmaváltást jelentett a hatalomgyakorlásban. Mind az athéni demokráciában, mind a demokratikus iskolában tanulni kell a

demokráciát, elméletben és a gyakorlatban is. Athénben a szabad férfi polgár kétéves katonai szolgálata után szavazhatott a népgyűlésben, a demokratikus iskolákban a legkisebb gyerekek is szavazati jogot kapnak a tanárokhoz hasonlóan az iskolagyűlésen. Döntéseik köre természetesen nem olyan széles, mint az a szuverén Athénban volt, de lehetőséget biztosít számukra, hogy közösen akár hibákat is elkövessenek, amelyek következményeiből sokat tanulhatnak, ugyanúgy, mint a tanácskozások egész menetéből. Az athéni polgárok joggal voltak büszkéek államukra, ahogy joggal voltak büszkéek a leghíresebb ma is működő demokratikus iskola – Summerhill – tanulói is iskolájukra. Ugyanúgy sikeresen védtek azt, a hatalmas angol oktatási bürokráciával szemben (1999), ahogy a görög athéni hadsereg védte Athént a perzsák óriási túlereje ellen i.e. 490-ben és 480-ban.

A változások pszichológiája. Az erős paternalizmus alternatívái az oktatásban

Péntek Imre (Babes-Bolyai Tudományegyetem, Pedagógia és Aklamazott Didaktika Intézet)

A diákok és tanulók tudás-, kompetencia és attitűd-rendszerének változásai, legyenek azok teljesen spontának vagy kívülről indukáltak, bizonyos szempontból ismert szabályszerűségeket követnek. Ugyanez elmondható a tanárok kompetencia és attitűd-változásairól is. A diákok és a tanárok nemcsak individuális szinten élik meg ezeket a változásokat, hanem egy változásban lévő szűkebb-tágabb társadalmi kontextusban. A rendszer elemeinek a kölcsönhatása kölcsönös alkalmazkodási folyamatokat vált ki a rendszer ágenseiben, individuális és csoportszinten egyaránt.

Előadásomban az alkalmazkodás mechanizmusival kapcsolatos fontosabb kutatási eredményeket és azok implikációit foglalom össze. Amellett fogok érvelni, hogy a rendszer ágenseinek alkalmazkodási lehetőségei egyre tágulnak, s ez a pozitív következmények mellett maga után vonja azt, hogy a hierarchikus rendszerben a felülről induló, a rendszer alsóbb szintjeit mellőző, erősen paternalista kezdeményezések többnyire sikertelenek.

Mivel sok esetben a tanárok és diákok oktatásra-tanulásra vonatkozó preferenciarendszere változó, megpróbálok a társadalom-tudományok területéről olyan pozitív példákat felsorakoztatni, amelyekben enyhén paternalista döntési rendszerekkel próbálják segíteni az egyéneket és csoportokat valós céljaik megvalósításában. Bár az enyhe

paternalizmust nem tekintem a változások egyetlen üdvözítő útjának, úgy gondolom, hogy ezek a rendszerek fontos eszközei lehetnek a valós változásoknak.

ÓVODA- ÉS ALSÓ TAGOZATOS PEDAGÓGIA SZEKCIÓ

A tanulás motiválása

Teleki Judit (Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar)

A kutatás választ keres arra, hogy e felgyorsult világunkban hogyan lehet segíteni az optimális tanulási motívumrendszer kiépülését, fejlődését, a stabil belső tanulási motívumok kialakítását. Mit tehetnek a pedagógusok azért, hogy a tanulók megfelelően motiváltak, érdeklődők és nyitottak legyenek a tanulás iránt.

Fő kérdéskörök: Mennyire segíti a tanulási motivációt az iskolát kezdőknl az első napok – nagy hatással bír – újdonságának ereje. Különbözö motivációs technikákat igényel-e a tanulók különbözösége? A vizsgálatban önként jelentkező 1–4. osztályban tanító 36 fő (N=36) pedagógus vett részt. Nemek szerinti megoszlásban: 27 nő (75%), 9 férfi (25%), település szintü megoszlásban: 15 fővárosi (42%), 13 városi (36%), 8 kistélepülési (22%). A minta életkor szerinti megoszlása: 25–45 év közöttiek, 24 fő (67%), 46–62 év közöttiek, 12 fő (33%). A vizsgálat célja, megismerni, milyen feltételei és lehetőségei vannak az 1–4. osztályban tanítóknak a tanulás iránti motiváció kialakításában. A vizsgálat módszerei: megfigyelés, interjú. Eredmények: A vizsgálat során megerősítést nyert, hogy az iskolába kerüléskor még nincs a gyermekekben megfelelő motívum a tanulásra, viszont igyekeznek a tanítói elvárásoknak megfelelni. A gyermekek különbözösége miatt az iskolai tanulás motiválása tanulóként különbözö motivációs technikát igényel. A megkérdezett pedagógusok megerősítették, hogy a kisiskolások motiválásában elsöként az affektív tényezök játszanak szerepet, de figyelemre méltóak és jelzésértéküek mindazok a további vélemények is, amelyek a tanulási motívumrendszer kiépítésével kapcsolatosan kifejtésre kerültek.

Reprezentációk alkalmazása a matematika tanítása során

Debrenti Edith (Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad)

A tárgyi és a képi reprezentációknak fontos szerepe van a tanulási folyamatban, számos pszichológiai kutatás igazolja, hogy a szemléletes oktatás segít a fogalmak mélyebb megértésében. A

vizuális reprezentáció gyakran segít egy probléma felfogásában, megértésében. A vizuális reprezentációk használatára tudatosan kell nevelni a tanulókat, sok gyakorlattal, türelemmel. Az elemi oktatás során az aritmetikai módszerek közül az egyik sajátos módszer, amelyet a különböző szöveges feladatok megoldásakor alkalmazhatunk: az ábrázolás módszere, amely hozzájárul a feladat jobb megértéséhez és memorizálásához is. Különböző szöveges feladatok megoldása során alkalmazott reprezentációkat és a különböző ismereti területek, szintek közötti összefüggéseket vizsgáltam pedagógiai képzésben résztvevő hallgatók esetében, a Partiumi Keresztény Egyetemen. A vizsgálat célja, a mérés tárgya, hogy egy féléves matematika szakmódszertani tantárgy tanítása után mennyire sikerült elsajátítani ezt a módszert. A hipotézis az, hogy a hallgatóknak csak részben sikerült elsajátítaniuk a különböző reprezentációkat és az aritmetikai módszereket. A kutatási módszer egy matematikai teszt alkalmazása volt, amelyet az óvodai és elemi oktatás pedagógiája szakos hallgatók oldottak meg. Az előadásban a valószínűség-számítás tanítása során észlelt reprezentációkkal kapcsolatos tapasztalataimról is szó esik.

A II. osztályos anyanyelvi tankönyvek nyelvtan feladatainak osztályozása a mozgósított gondolkodási műveletek szempontjából *Szántó Bíborka (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet, Kézdivásárhelyi Tagozat)*

A romániai magyar iskolákban érvényben lévő II. osztályos alternatív anyanyelvi tankönyvek nyelvtan feladatainak, gyakorlatainak vizsgálatából kiderül, hogy a kommunikatív-funkcionális nyelvszemlélet nem vagy csak nagyon kevésbé határozza meg a gyakorlatok megtervezését. A feladatok legtöbb esetben elszigetelten a nyelvi szinteződés hierarchikus rendjét követik (nyelvtani – hangtani, morfológiai, szófajtani, mondattani; lexikai – szókincsre vonatkozó; vagy jelentéstani – szemantikai jellegűek), tehát inkább a leíró grammatikák logikája szerint szerveződnek (Szántó, 2013). Jelen vizsgálat a fent bemutatott szempont szerinti tankönyvelemzés folytatása. A kutatás célja a II. osztályos anyanyelv tankönyvek nyelvtan feladatainak, gyakorlatainak a vizsgálata abból a szempontból, hogy milyen gondolkodási műveleteket mozgósítanak (az ismeretek felidézését, a megértést–értelmezést, az alkalmazást–problémamegoldást, az analízist, a szintézist vagy az értékelést-

véleményalkotást), illetve megoldásuk konvergens vagy divergens gondolkodást kíván-e. Erre vonatkozóan elmondható, hogy a nyelvtan feladatok a Bloom-féle taxonómia kognitív szintjei közül többnyire a felidézés, illetve a megértés szintjeit mozdítják elő. Lényegesen kevesebb azoknak a feladatoknak a száma, amelyek az ismeretek alkalmazására helyezik a hangsúlyt. A vizsgált feladatok ugyanakkor legtöbb esetben konvergens gondolkodást igényelnek, és kevésbé teszik lehetővé az adott probléma több oldalról való megközelítését.

Noé bárkája – segédanyag a természetben való eligazodáshoz

*Szállassy Noémi (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet);
Márk-Nagy Ágota, Kiss Gréta, Szabó Anna (Erdélyi Kárpát Egyesület,
Szatmárnémeti)*

Az előadás során a *Noé bárkája* címet viselő oktatási-nevelési segédanyag kerül bemutatásra. A kiadvány a szatmárnémeti Erdélyi Kárpát Egyesület megbízásából, a *Noé bárkája – erdei iskola és bemutató farm* című projekt részeként, a Magyarország – Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében valósult meg. A kiadvány célja, hogy a környezeti nevelés néhány elméleti alappilléreire támaszkodva a foglalkozások konkrét megvalósításában váljék hasznára e nevelési folyamatban érdekelt óvónőknek és tanítónőknek. Első fejezete röviden ismerteti a környezeti nevelés fogalmát, feladatát, a különböző életkori sajátosságokat figyelembe vevő tanulásszervezési lehetőségeket és a természettudományok által gyakran használt módszereket. Egy külön fejezetet szenteltünk a fenntarthatóság pedagógiájának, konkrét foglalkozás-vázlatokat ismertetve a fenntartható fejlődés legégetőbb problémáira fókuszálva. A Játéktár fejezetben olyan játékokat gyűjtöttünk össze és kategorizáltunk életkort és a játékok szerepét figyelembe véve, melyek reményeink szerint izgalmas tapasztalatokkal és felismerésekkel gazdagítják majd a játszani szerető pedagógusokat és gyermekeket. Külön fejezetet szenteltünk a Szatmári síkság élettereinek, az itt élő jellegzetes állat- és növényfajok bemutatásának oly módon, hogy felkeltse a gyermekek érdeklődését és megkönnyítse a fajfelismerést. Az e fejezethez tartozó Függelékben az egyes életterek élőlényeinek fényképeit rendeztük „élettér-táblákra”, megkönnyítve a fajok felismerését.

Francia óvodapedagógusok naplójegyzeteinek elemzése

Jármai Erzsébet Mária (Budapesti Gazdasági Főiskola, GKZ Szaknyelvi és Kommunikációs Intézeti Osztály)

A munkával kapcsolatos érzelmek kihatnak az élet más területére is, mind a negatív, mind a pozitív érzelmek. A munkavégzés szinte minden elemének hatása van a dolgozók emocionális állapotára. Fordítva is igaz, az egyéb élethelyzetekből fakadó érzelmek is kihatnak a munkavégzésre. Különösen fontos számolni ezekkel a hatásmechanizmusokkal a pedagógustársadalom esetében, hiszen a pedagógusok gyermekek és fiatalok nevelésével foglalkoznak, és munkájuk révén tömegesen tudják befolyásolni, hogy a rájuk bízott gyermekek sorsa pozitív vagy negatív irányt vesz. Az előadásban bemutatott vizsgálat egy olyan franciaországi projektnek a része, amelynek keretében pedagógusok szakmai identitásának fejlődését és életútjának alakulását befolyásoló tényezőket igyekeztek feltérképezni. Első szinten a kutatás célja az óvodapedagógusok munkakörülményeivel, munkájával való megelégedettségük megismerése és annak vizsgálata, hogy ezen tényezők milyen motivációs hatást generálnak további munkájukra. Többféle módszer szolgálta a kutatást: interjúk, megfigyelések, továbbá naplók, amelyeket francia óvodapedagógusok maguk töltöttek ki észrevételeikkal két éven át, számokkal kifejezve elégedettségük, komfortérzetük és fizikai fáradtságuk mértékét. Jelen előadás azokat a megállapításokat mutatja be, amelyek a naplóbejegyzések elemzése során születtek. A tartalomelemzést a releváns szakirodalom motivációs elméleteinek (Maslow motivációs piramisa, Herzberg kéttényezős modellje) figyelembe vétele segítette. Az eredmények nemzetközi összehasonlítási lehetőséget is kínálnak hasonló nevelői munkakörben szerzett tapasztalatokkal.

Előkészítő osztály a 2013–2014-es tanévben – előnyökről és hátrányokról kendőzetlenül

Marton Margit (Friedrich Schiller Gimnázium, Marosvásárhely)

A 2013/2014-es tanév újabb nagy kihívása volt az előkészítő osztályok indítása. Mivel az előző tanévben a szülők igyekeztek elkerülni az új, mindenki számára ismeretlen előkészítő osztályt, ebben a tanévben nagyobb létszámú osztályok indultak. Városon 25–30 a gyermeklétszám az előkészítő osztályokban. Ez nem kis

problémát jelentett a tanítóknak, akiknek nemcsak az új tartalmakat, hanem az életkori sajátosságokat is figyelembe véve kellett megtalálniuk azt az utat, amely eredményre vezet. A tananyag az első osztály előkészítő időszakának bővített változata, illetve az óvodai előkészítő csoport tartalmi összetevőinek egy részét is magában foglalja. A kompetenciák fejlesztése formailag tanulási egységekben valósul meg. Látszólag érthető, áttekinthető és logikus. Csakhogy elkezdődik a tanév, és a tanító problémák sokaságába ütközik: gyakorlatilag üres tantermek (szék, asztal a gyermekeknek, néhány szemléltető kép, tábla – ez minden felszerelés), iskolaérettség vizsgálata nélkül beíratott gyermekek (az életkor számít), problémás, nehezen kezelhető gyermekek, szülők tájékoztatatlansága, félelmei és elvárásai. Hogyan birkózik meg mindezekkel a mélyvízbe dobott tanító? Erről szól az előadás, amelyben esettanulmányokról, mindennapi problémákról és a különböző kompetenciák mérésekkel igazolt fejlesztéséről is szó lesz.

Baranya megyei kisiskolák és nemzetiségi oktatás*

Andl Helga (Pécsi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet)

A kisiskolákra vonatkozó, több éve zajló kutatás fő célkitűzése: a kisiskolák – helyi társadalmak – oktatáspolitikai irányok összefüggésrendszerének vizsgálata, kiemelten Baranya megye közoktatási intézményrendszerére, (kis)iskoláira vonatkozóan. A kutatás fókuszában az alacsony létszámmal működő iskolákat érintő, az utóbbi években történt fő változások leírása, okok és következmények elemzése áll. A megye alacsony létszámú iskoláinak tipológiai vizsgálata rámutatott, hogy a vizsgált intézmények alapvető jellemzője többek között 1) a (halmozottan) hátrányos helyzetű diákok országos/megyei átlagnál magasabb aránya; 2) emellett ezen iskolákban a diákok az országos/megyei átlagnál nagyobb arányban vesznek részt nemzetiségi oktatásban, s a (német, horvát vagy cigány) nemzetiségi oktatás valamely formáját majd mindegyik önálló iskola alkalmazza. Az előadás ez utóbbi jellemzőre helyezi a hangsúlyt:

* A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. A bécsi kutatómunkát – emellett – a MÖB bécsi Collegium Hungaricum Ösztöndíja tette lehetővé.

oktatás-statisztikai adatok elemzésére, dokumentumelemzésre és esettanulmányok vonatkozó egységeire alapozva kísérli meg bemutatni a kisiskolák és a nemzetiségi oktatás összefüggésrendszerét, fókuszálva a cigány nemzetiségi oktatásra. Mivel láthatóan a kisiskolákat alapvetően érintik a nemzetiségi, különösen a cigány kisebbségi oktatás szabályozói, az előadás a magyarországi nemzetiségi oktatáspolitikai alakulástörténetének vázlatát is adja (a nemzetiségi oktatást szabályozó „Irányelvek” 2013-ban változtak Magyarországon). Az előadás arra vállalkozik tehát, hogy az oktatáspolitikai változások jogszabályi háttere és az oktatási színtér szereplői a kisiskola által kínált diszkurzív térben találkozzanak.

Vendég a román órán

Gergely Andrea (egyéni vállalkozó, pedagógus, nyelvoktató, Kolozsvár)

Hogyan lehetséges a mindennapi román (kezdve az óvodai, majd az előkészítő osztálytól – egyelőre – a III. osztályig ívelő) tanórák gyakorlatában a kommunikatív nyelvoktatáshoz szükséges életszerű beszédhelyzetet, ún. beszédkontextust megteremteni? Miért ajánlott szimulálni? Hova visz ez a mintha-technika, miért kezdi el ettől fogva a legtöbb gyermeket érdekelni a „román”? Miként lehet a román nyelv mint elsajátítandó grammatikai (szerkezeti) rendszeranyag struktúráját egészzé ötvözni? Hogyan lehetséges a meglévő tananyagot úgy adaptálni, hogy a román órák napi praxisában a lexikális tudás és az osztályozó, besoroló grammatikai ismeret rögzítése mellett hasonló hangsúlyt kapjon az interaktív szóbeli készség, a nyelvi funkcionalitás is? Mit jelent az alkalmazott szótanulás? Miért kell „olaszosan” románul tanulni? Hogyan lehet preventív módon kivédeni a román nyelv „kötelező tantárgy érzését”? Melyik (tan)eszköz használata kihagyhatatlan ebben a – pedagógust és diákot egyaránt felszabadító – folyamatban? Mi a bábu alapvető szerepe a hatékony román mint idegen nyelv oktatásban? Bemutatásra kerül egy könnyen elsajátítható, pár pontos lépést betartó technika, nyelvstratégiai eljárás: a modellálás – ennek napi alkalmazásával még a zártabb, kisebbségi jogokat érdemszerűen élvező mikroközösségek kizárólag magyarul kommunikáló (kis)gyermekei is egyre spontánabban, motiváltabban, bátrabban és proaktívan utánozzák, gyakorolják, használják a román nyelvet. Miként lehet, miért is fontos a lecke-ízű tematikus egységeket releváns beszéd témákká átalakítani? Hogy valósul meg a maga

természetes egyszerűségében a beszédértés, és miként fejleszthető a beszédkészség? Mindezek után az már nem lehet kérdés, hogy számít-e a gyermekek garantált pozitív attitűdje? Az előadás anyagát, a kutatás kísérleti részét és eredményeit előkészítő, elsős, valamint második osztályos kontrollcsoportok támasztják alá.

A kézügyesség fejlesztése kézimunkaórán különféle papírtechnikákkal kisiskolás korban

Peti Tünde Júlia (Bodi András Általános Iskola, Héderfája, Maros megye)

A címben jelzett kutatást a héderfajai Bodi András Általános Iskola I. osztályos tanulóival (kísérleti csoport), valamint a haranglábi Általános Iskola I. osztályos tanulóival (kontrollcsoport) végeztem. A kutatás a kézügyesség fejlődésének folyamatát vizsgálja kisiskolásoknál. A célok a következők: meghatározni a kutatásba bevont tanulók képzési szintjét kézimunkaórán; felismerni és használni az anyagokat, munkaeszközöket, elsajátítani különféle technikákat és módszereket; fejleszteni a kézügyességet, kreativitást; követni, rögzíteni és összehasonlítani a tanulók eredményét a pre-teszt, a beavatkozás és a poszt-teszt során; elemezni a tanulók kézügyességének a fejlettségi szintjét a munkájuk során elért eredmények által. A kutatás hipotézise: a technikák alkalmazásával fejlődik a tanulók kézügyessége, kreativitása, a technikák használata egyre pontosabb munkavégzésre motiválja a gyerekeket. Alkalmazott módszerek: kísérlet, megfigyelés, vizsgálat, bemutatás, beszélgetés, gyakorlás. A pretesztnél a papírmunkát alkalmaztam a felmérésre. A csoportoknak alkalmazniuk kellett az általuk ismert papírtechnikákat. A beavatkozás során a kísérleti csoport tanulói begyakorolták az összes papírtechnikát: vágás, gyűrés, tépés, origami, quilling, tangram. A poszttesztnél a kísérleti és a kontrollcsoportnak ugyanazt a témát adtam, mint az előzetes felmérésnél. Előadásom utolsó pontjában statisztikai adatokkal igazolom a hipotézisek és az eredmények összefüggését.

Pedagógusok az előkészítő osztályokban

*Szabó Katalin (Molnár Józsiás Általános Iskola, Kézdivásárhely;
BBTE, Szociológiai Doktori Iskola)*

A 2011/1-es számú oktatási törvény legfontosabb határozata az elemi iskolák számára az előkészítő osztályok kötelező oktatásba való bevezetése volt (a 2012–2013-as tanévtől). Célja az óvodából az általános iskolába való átmenet könnyítése, a korai iskolaelhagyás és a funkcionális analfabetizmus visszaszorítása. Annak ellenére, hogy majdnem két év állt a Tanügyminisztérium, a polgármasteri hivatalok és az oktatási intézmények rendelkezésére az előkészítő osztályok előkészítésére, a pedagógusok felkészítésére, az induló tanév halasztással kezdődött. Az előkészítő osztályok tanterve csak 2012 márciusában jelent meg, a pedagógusokat felkészíteni szándékozó szakembereket augusztusban képezték ki, a speciális bútorzatot pedig egyes iskolák jóval az iskolakezdés után kapták meg. A „nulladik” osztályok optimális működtetésének hiányosságai miatt az óvoda- és iskolapedagógusok ellenezték a bevezetést. A kutatás célja megismerni, hogy mennyire találják hasznosnak a pedagógusok a Tanügyminisztérium által szervezett képzést, változott-e az előkészítő osztály bevezetésével kapcsolatos véleményük a képzés elvégzése után. Jelen tanulmány választ nyújt arra is, hogy melyik évben tartották fontosabbnak a képzés megszervezését, illetve, hogy a pedagógusok tartják-e a kapcsolatot a képzést végző személlyel. Az adatok rögzítésére 2014. január 20–február 20. között online kérdőíves felmérés alapján került sor. A tanulmányban 259 Arad, Bihar, Brassó, Hargita, Hunyad, Kovászna, Maros, Temes, Szilágy és Szatmár megyei pedagógus véleményét dolgoztuk fel. A vizsgálat kimutatta, hogy szignifikáns különbség mutatkozik abban, hogy mi a véleményük tanítóknak a 90 órás képzés előtt és után az előkészítő osztály bevezetéséről.

NEVELJÜNK MÁSKÉNT SZEKCIÓ

Tanítsuk ugyanazt másként! A „BMM” módszer alkalmazása a gyakorlatban A pedagógus-továbbképzések trendjei az életpályamodell és a „kutatótanár” státusz aspektusából

Béres Mária (Debreceni Bárczi Gusztáv Egységes Gyógypedagógia Módszertani Intézmény)

Régóta és sokan érezzük, hogy változtatni kellene a módszertani kultúránkon. Tudjuk, hogy más a gyermekanyag, és azt is tudjuk, nem lehet a 20–30 évvel ezelőtti módon közelíteni tanítványainkhoz.

2006-ban Montessori módszerével kezdtem el dolgozni értelmileg akadályozott gyermekekkel. Céлом volt, hogy a megfelelően előkészített környezetben szabad eszközválasztással biztosítsak lehetőséget a gyermekek fejlődésére, figyelembe véve egyéniségüket, adottságaikat. Kidolgoztam a „BMM” módszert, mely a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által védjegyoltalmat kapott. (BMM = Béres Mária Montessori nyomán kidolgozott módszere.) Kérdések fogalmazódtak meg bennem. A nagy „szabadság” előnyeit hogyan tudják kihasználni – például – az olvasás és számolás terén? Nyolc év elteltével csak jó eredményekről tudok beszámolni. Eszközeim 90%-a saját készítésű, saját ötlet alapján. Bátran hirdetem: módszerem az eszközöm. Előadásomban a munkából csak egy kis szeletet tudok megjeleníteni. Bemutatom azt az utat, amelyen tanítványaim eljutottak a számok és a betűk „birodalmába”, szórakozva, jókedvűen és – egyéni képességeiknek függvényében – eredményesen. Például azt, hogy miként oldanak meg úgy matematikai feladatokat, hogy sok esetben még csak a számokat sem ismerik. Kívánom, hogy átgondolva pedagógusi hitvallásunkat, egyre többen legyünk képesek a megújulásra.

Az általános tanulmányi eredmények pozitív befolyásolása és a képességek fejlesztése zene által

Coca Gabriela (BBTE, Református Tanárképző Kar)

Az ember zenei érzékenysége már a legfiatalabb korban megnyilvánul, természetének állandó, veleszületett összetevője. Minden egyes kultúrában, már az ókortól kezdve, a zene központi helyet foglal el. Dr. Oliver Sacks, a Kolumbia Egyetem pszichiáter professzora szerint a zenének nincs egy kimondott központja az

agyban, hanem számos hálózatot befolyásol az agy teljes felületén. Hogyan hat a zenével való foglalkozás az ember pszichikai alakulására és tevékenységének minőségére? Melyek azok az érzékek, képességek, amelyek pozitívan alakíthatók a zene által? Kutatások bizonyítják, hogy azon egyéneknek, akik zenével foglalkoznak, akik aktívan zenélnek, fejlettebb az agyuk, könnyebben rendszereznek, hatásosabban szervezik meg tennivalóikat – a játéktól, a tanuláson át a munkájukig. Fizikai képességeik is javulnak. A zenélő gyermekeknek jobb a memóriájuk, tehát eleve könnyebben tanulnak. Lelkük felszabadultabb, boldogabb, kiegyensúlyozottabb emberekké válnak.

Játék és improvizáció az angol nyelv oktatásában a marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen

Székely Éva Hilda (Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem)

A drámapedagógiai eszközök, drámajátékok, improvizációs elemek alkalmazása az idegen nyelvek oktatásában olyan témakör, amelyben már számos esettanulmány, etalonnak számító szakmunka született. Jelen tanulmányom azt szeretné összefoglalni, hogy a meghatározott egyedi modellek és az általános érvényű következtetések hogyan érvényesülnek egy olyan közegben, ahol a hallgató sokkal otthonosabban mozog a dramaturgiai elemek, drámajátékok világában, mint az elsajátítandó idegen nyelv ismeretlen talaján. Hiszen a Művészeti Egyetem színész szakos hallgatói számára a drámai elemek biztosságot, otthonosságot kölcsönöznek az idegen nyelv jelentette új világ felfedezésében. Ezért olyan nyelvórai tevékenységeket kívánok bemutatni (példákkal), amelyek az improvizáció nyújtotta lehetőségekre építenek. Valójában ezeket az elemeket a drámapedagógia, nyelvpedagógia szakemberei már számtalanszor rendszerezték, alkalmazták, saját példáimat azonban a művészeti ágakhoz leginkább közel álló színész, bábszínész, koreográfus, teatrológus hallgatók érdeklődési körének, nyelvi tudásszintjének, a nyelvóra időtartamának megfelelően készítettem. Ezek az alternatív elemek a nyelvóra játékosá tételét szolgálják azért, hogy a hallgatónak a választott szakterülete mellett alkalma legyen elsajátított nyelvtudását, jelen esetben az angolt, tovább gyakorolni, életben tartani. Teszi ezt olyan tevékenységekkel, melyekben készséggel vesz részt, hiszen közben azt teszi, amit a leginkább szeret: játszik.

Az evolúció–teremtés témakör transzdiszciplináris megközelítése az iskolában

Kecskes Erzsébet-Emínee, Mănica Livia (Octavian Goga Kollégium, Csíkszereda)

A kommunista rendszer iskoláiban egyértelmű volt az ateista érdekeknek alávetett darwini evolúciós elmélet, a teremtésről szóló történet pedig kizárólag az egyház falain belül érvényesülhetett. A felnövekvő generáció meggyőződéseinek megfelelően választhatott világnézetet két ellentétesnek tűnő irányzat közül. Jelenleg az iskolában látszólag békésen megfér mindkét elmélet. A gyakorlat viszont szembesíti a pedagógusokat a diákok bizonytalanságával, amit az információbőség zavara idéz elő. Tanulmányunkban megvizsgáltuk a teremtés–evolúció témakör hatásait a diákok körében, valamint a nevelés jelentőségét az érett személyiség fejlesztésében. Fontosnak tartottuk megértetni a diákokkal, hogy a vallás elfogadja a tudomány és a technika vívmányait, és épp komplementaritásuk által szerzünk megfelelő információkat a világ jobb megismerésére. A kutatás célcsoportja a csíkszeredai Octavian Goga Kollégium 11. osztályos diákjai. Módszerként a kérdőívet és megbeszélést alkalmaztuk. A transzdiszciplináris megközelítés érdekében a hitoktató és a biológia szakos tanár vett részt azoknak a tevékenységeknek a kivitelezésében, amelyeknek célja az elméletek megvitatása, a téma megértése és tudományos alapokra építése, végül harmonikus formában való integrálása.

A gyakorlati tevékenység egyik módja az általános iskolások grafikus műveltségének növelésére

Vanyová Monika (Pozsonyi Comenius Egyetem, Matematika, Fizika és Informatika Kar)

Mivel a nemzetközi mérések kedvezőtlen eredményeket mutattak fel, 2008-ban változások következtek be a szlovákiai oktatásügyben. Az oktatási reform lehetőséget ad arra, hogy általa az oktatási rendszer hatékony választ adjon a PISA-felmérés során tapasztalt eredményekre. A felmérés egyik negatív megállapítása az volt, hogy a tanulók számára jelentős nehézségeket jelent a szövegolvasás és a szövegértés. Ennek oka az lehet, hogy a szlovák diákok az OECD átlagához viszonyítva kevesebb olyan szöveggel dolgoznak, amiből információt nyerhetnek grafikon vagy táblázat segítségével. Az

oktatásban történt újítás szélesebb körű lehetőséget nyújtott arra, hogyan lehet javítani a grafikus műveltséget (szövegértés részeként) az általános iskolában. Az új Állami Oktatási Program a felsőfokú oktatásban (ISCED 2) – ami a fizika tanítását illeti – a fizikai jelenségek kísérleti formáinak vizsgálataira összpontosít. Az ilyenfajta tanulási módhoz szükséges, hogy a diákok képesek legyenek információkat gyűjteni a megfigyelések és mérések által, és ezeket az információkat a későbbiekben fel tudják dolgozni, és fel tudják használni. Felmérésünk célja, hogy megtudjuk, milyen módszerekkel lehet hatékonyan fejleszteni az általános iskolások grafikai műveltségét a fizikaórákon. Azt vizsgáltuk, hogy azok a diákok, akik tapasztalatot és gyakorlatot szereznek a grafikonokkal ábrázolt feladatok megoldásában, mennyire hatékonyan tudják felhasználni a megszerzett tudást a különféle élethelyzetekben. A felmérés során a diákok tesztet kaptak készhez, melyet kiértékelünk. A felmérés eredménye azt mutatja, hogy a gyakorlati tevékenység egyike a grafikai készség fejlesztésére alkalmas hatékony módszereknek.

Kritikus gondolkodás és a fizika oktatása

Velmovská Klára (Pozsonyi Comenius Egyetem, Matematika, Fizika és Informatika Kar)

2008-ban Szlovákiában az oktatási reform következtében változás állt be az alap- és középiskolák életében. Az új oktatási törvény felváltotta a még 1984-től érvényes elavult normákat. Ez a változás érintette a fizika oktatását is. Jelentősen csökkent a fizikaórák száma, aminek következménye a tananyag redukálása volt. Új tankönyveket adtak ki az alapiskolák és gimnáziumok minden évfolyamának számára. Az alapiskolák részére íródott tankönyveknek gyakorlati, ismeretterjesztő szerepe lett, és jelentős mértékben eltértek az előző módszertantól. Különbségek az egész rendszerben megfigyelhetők, így a fogalmak bevezetésében is, ami nagymértékben hozzájárul a diákok kritikus gondolkodásának fejlődéséhez, ami a felmérésünk tárgya. A PISA 2009-es felmérésben a szövegértési feladatok megoldásához szükség volt bizonyos mértékben kritikus gondolkodásra. Ebben a felmérésben a szlovák diákok átlagon aluli eredményt értek el. A kritikus gondolkodás fejlődésének szempontjából nem csak a tanóra tartalma, a tananyag a fontos, hanem az is, hogy hogyan van átadva a diákoknak, az eszköz, amivel átnyújtják a tudást. Az egyik ilyen forma, amivel segíthetjük a kritikus gondolkodás fejlődését,

filmrészletek segítségével valósul meg. Felmérésünkben filmrészletek segítségével mutattuk ki a diákok kritikus gondolkodásának fejlettségi szintjét. A felmérésünk a kölcsönös kapcsolatot mérte fel a fizikatudás és a kritikus gondolkodás között. Feltételeztük, hogy e kettő között pozitív összefüggés mutatható ki. A felmérést 2012-ben és 2013-ban végeztük a pozsonyi Comenius egyetem matematika – fizika – informatika karán. Felmérésünkben az alapképzés elsős diákjai vettek részt, akik valamilyen kapcsolatban állnak a fizikával. A felmérés részeként a diákok kitöltötték egy kérdőívet, amely a filmrészletre vonatkozott, majd egy tesztet pár fizikapéldával. A felmérés eredményeképp elmondhatjuk, hogy pozitív összefüggést a fizikatudás és a kritikus gondolkodás között nem mutattunk ki.

Kollégiumi nevelés a 21. század második évtizedében

Gaál Gabriella (Egri Eszterházy Károly Főiskola, Neveléstudományi Tanszék)

Az elmúlt években, évtizedekben zajló társadalmi folyamatok hatására megnövekedett azon gyermekek és fiatalok száma, akik családi, szociális és iskolai problémáit kezelni szükséges mind intézményi, mind egyéni szinten. A problémák megoldásában meghatározó szerepet vállalnak a középiskolai kollégiumok. Mivel járulnak hozzá a problémák megoldásához? Figyelembe veszik a tanulók eltérő szociális helyzetét, képességeit, a szocializációs jellemzőiket. Olyan környezetet alakítanak ki, amely tanulóközpontú, megteremti a tanulás, a szabadidő eltöltésének, a szakkörök működésének feltételeit, a nyugodt pihenés és az egyéni visszavonulás lehetőségét. A tevékenységük középpontjába a nevelést helyezik, értékeket közvetítenek és fejlesztenek, építenek a közösség szerepére, korszerű ismereteket adnak át, fejlesztik a kompetenciákat. Munkájukban kiemelt nevelési és fejlesztési területként jelenik meg: a tanulás tanítása, az erkölcsi nevelés, az állampolgárságra, a demokráciára, a családi életre, a testi és lelki egészségre nevelés, a gazdasági és pénzügyi, a médiatudatosságra nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a környezettudatosság kialakítása, a pályaeorientáció. A megvalósítás folyamatában a kollégiumi nevelőtanárok alkalmazzák az adaptív pedagógiai eljárásokat és módszereket, együttműködnek a szülőkkel, az iskolákkal és a partnerintézményekkel.

Szakkollégiumok mint tehetséggondozási szinterek az erdélyi magyar oktatásban – perspektívák és akadályok

Györbíró András (BBTE, Szociológiai Doktori Iskola)

Az előadás arra törekszik, hogy egyrészt felvázolja a szakkollégium, mint sajátos tehetséggondozói forma lényegét, illetve a legfontosabb fogalmi elemeket tisztázza ezzel kapcsolatban, különös tekintettel az eltérő definíciók és értelmezések okozta kérdésekre.

Másrészt annak vizsgálatára törekszik, hogy a szakkollégiumok milyen mértékben váltak eddig és válhatnak a jövőben meghatározó intézményekké az erdélyi magyar felsőoktatásban, s az erdélyi magyar felsőoktatás főbb jellemzői milyen módon és mértékben kedveznek (vagy nem) e forma elterjedésének. Előadásomban pedagógiai, demográfiai, gazdasági érvekre is hivatkozom.

PEDAGÓGUSKÉPZÉS ÉS TOVÁBBKÉPZÉS SZEKCIÓ

A pedagógus-továbbképzés újító folyamatainak hatása az érintettekre

Barabási Tünde (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

Az előadás egy komplex, két egységre tagolódó kutatás empirikus vetületét mutatja be. Amint a cím is jelöli, a kutatás tárgyát a romániai magyar pedagógus-továbbképzés jelenlegi helyzeti jellemzőinek a feltárását követő pedagógusi reflexióknak az elemzése képezi. A vizsgálat alap gondolata, hogy a tanító és óvodapedagógusok szakmai előmeneteli rendszerében az utóbbi évben bekövetkezett változások megélésének vizsgálata visszajelzést jelent egyrészt a formális továbbképzési rendeletek megfogalmazói számára, másrészt ugyanilyen feed-back értékű a továbbképzésben résztvevő egyetemi oktatók számára is. A kutatás célja tehát empirikus úton feltárni a fokozati vizsgarendszerben bekövetkezett legutóbbi tartalmi változások hatásait az érintettekre. A kutatás kérdőíves felmérésre épül. A vizsgálat résztvevői (N=114) olyan gyakorló tanítók és óvodapedagógusok, akik az elmúlt tanévben II. fokozati vizsgán vettek részt a Babeş–Bolyai Tudományegyetem magyar nyelvű akkreditált továbbképző központjaiban. A mintavétel alapvető szempontja volt, hogy az érintettek már részt vettek egy eltérő tartalmi elvárásokat érvényesítő véglegesítő vizsgán. A kutatás eredményei láttatják, hogy az érintettek szükségesnek tartják a gyakorlatorientált, szakmai fejlődésüket érdemben tükröző vizsgarendszert. A kutatás a maga teljességében a jelenlegi továbbképzési helyzetkép kirajzolása mellett – az empirikus vizsgálat előterében – egyértelműen körvonalazza azokat a pedagógusi igényeket is, amelyek az aktuális formális továbbképzési rendszer optimalizálási irányvonalait meghatározhatják, ezáltal biztosítva a kereslet és kínálat összhangját.

A romániai magyar pedagógus-továbbképzés tartalmi és szerkezeti jellemzői

Antal Sándor (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

A hazai oktatási rendszer pulzáló decentralizmusának a nyomvonalán haladva, a kutatás elméleti háttérét képező első rész a minisztériumi hatáskörű rendelkezések tartalmi és stratégiai feltárására vállalkozik, majd a különböző alternatív képzések lehetőségeit mutatja be. A

továbbképzési kínálatból a magyar pedagógusokat érintő továbbképzésekre szorítkozunk. Mivel az ilyen irányú országos rendelkezések, a formális továbbképzések rendszere is igen gazdag és összetételében meglehetősen változó, a kevésbé formális rendszer pedig teljes egészében át sem fogható, ezért a fellelhető adatok birtokában a kutatás célja a továbbképzések új erővonalainak feltárása, illetve azoknak a válaszoknak a megtalálása, amelyeket a továbbképzési rendszer próbál adni a (pedagógus)életforma változó kihívásaira. A kutatás módszerét tekintve dokumentumelemzésre épül. A kutatás eredményeiben kirajzolódik, az Európai Felsőoktatási Térben bekövetkezett változások nyomvonala, a kutatás terepéből adódóan a magyarországi rendszerhez kapcsolódó non-formális továbbképzések hazai jelenléte révén. A kutatási eredmények pedagógiai jelentőségét az adja, hogy a helyzetkép feltárása által részletezően láttatja a kínálatot. A formális és non-formális képzések közötti lehetséges kapcsolatokat is megvilágítja egyben.

Az erkölcsi érzék fejlesztése mint kutatási téma leendő és gyakorló pedagógusok körében

Péter Lilla (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

Napjainkban egyre inkább előtérbe kerül az a gondolat, hogy amíg az iskola hatékonysága nagyfokú a kognitív fejlesztésben, addig a teljes körű személyiségfejlesztésben, a szociális kompetencia, illetve az erkölcsi érzék fejlesztése vonatkozásában már nem ennyire egyértelmű a helyzet. Ennek háttere összetett, iskolai és egyéb tényezőkhöz is köthető, az iskolai tényezők közül pedig nemcsak a tartalmi, hanem a mentalitásbeli feltételek is jelentősek. Ilyen értelemben az elemi oktatásban tevékenykedő pedagógusok szociális kompetencia és erkölcsi érzék iránti érdeklődése, tájékozódása, fejlesztő programok kidolgozása jelentős mértékben meghatározhatja a kisiskolások szociális, erkölcsi fejlettségét. Előadásunkban az erkölcsi érzék fejlesztésének lehetőségeit vizsgáljuk, pedagógusjelöltek és gyakorló pedagógusok által végzett ezirányú kutatások felvázolására és elemzésére vállalkozunk.

Minőségi pedagógusi munka az eredményes iskoláért. Tanári jellemzők és a tanulói teljesítmények összefüggései

Zoller Katalin (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

Nemzetközi összehasonlító elemzések (Teachers Matter 2005; McKinsey & Company 2007, 2010; Pedder et al. 2008; Darling-Hammond et al. 2009) és kutatások (Hanushek – Rivkin – Kain 2005; Sanders – Rivers 1996; Darling-Hammond 1999;) egyaránt azt igazolják, hogy az oktatás minőségét, amelyet nagyrészt a tanulók tanulmányi eredményeivel mérnek, leginkább a tanárok munkájának a minősége határozza meg. A tanári eredményesség-vizsgálatok különböző jellemzőket vesznek figyelembe, amelyekkel a tanulói teljesítmények szintjét magyarázni lehet. A kutatások nagy többsége ezek közül az empirikusan könnyen mérhető tényezők elemzésére vállalkozik: képesítések szintje, tanítási gyakorlat, továbbképzések stb. A nehezebben megfigyelhető osztálytermi gyakorlatok, verbális, kommunikációs készség hatásainak vizsgálatát csak néhány kutatás vállalja. A tanári munka minőségét befolyásoló tényezők összességének a vizsgálata meghaladja elemzéseink kereteit. Bár elismerjük, hogy a minőségi pedagógusi munka ezek komplex összefüggésrendszerében értelmezhető, ezek közül mi csak a továbbképzés és szakmai fejlődés területen belül maradunk. Elemzéseink alapján arra világítunk rá, hogy melyek a folyamatos szakmai fejlődés jellemzői, amelyek mint magyarázó változók összefüggenek a tanulói teljesítményekkel. Célunk a hazai továbbképzési gyakorlatra vonatkozó elemzések és kutatások ösztönzése, a továbbképzési gyakorlatnak a tanulói teljesítmény növelésére irányuló tevékenységekkel való összehangolása.

Egészségtudatosságra nevelés lehetőségei a pedagógusképzésben

Vitályos Gábor Áron, Darvay Sarolta (ELTE, Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest)

Az egészséggel kapcsolatos tanulói attitűd formálásában a szülők mellett a mindenkori pedagógusok szerepe is meghatározó, ezért nagy hangsúlyt kell fordítani a pedagógusjelöltek képzésében a korszerű elveknek megfelelő egészségmagatartás kialakítására, formálására.

A kutatás kiterjed az első évfolyamos tanító, óvodapedagógus, csecsemő- és kisgyermeknevelő szakos hallgatók testösszetétel

mérésére, az eredmények kiértékelésére, életmód tanácsadásra. Célunk a tápláltsági állapot alapján a kockázati csoportba tartozó hallgatók kiszűrése. A demográfiai kérdéseket követően a családi anamnézis, egészségi állapot, táplálkozási szokások, fizikai aktivitás, legális és illegális szerhasználat, szabadidő eltöltése kérdéskörében ankét módszerrel tájékozódunk. A vizsgált személyek fizikai állapotát, az InBody720-as testösszetétel analizátor segítségével mértük fel. A kutatás elemszáma 410 női hallgató. A szemi-longitudinális vizsgálatunkkal arra keressük a választ, hogy a mintát képező hallgatók két évvel későbbi újra vizsgálatkor a kockázati csoportba tartozók tanácsadásunk hatására milyen életmódbeli változásokon mennek át, ami fizikai állapotukban is megnyilvánul. A vizsgálati eredmények alapján a hallgatók egészségi állapotát értékeljük: testalkatuk önértékelését hasonlítjuk össze a testtömegindex (BMI) értékekkel; a fittségi mutató, az egészségi állapot és az elhízási diagnózis közötti összefüggéseket; valamint a szülők és a hallgatók BMI közötti korrelációt mutatjuk be. Kutatásunk gyakorlati relevanciáját abban látjuk, hogy a hallgatók egészségmagatartásában bekövetkező feltételezhető pozitív szemléletváltozás hatással lesz a jövő generációk egészséges életvitelének alakulására.

Pedagógusjelöltek olvasási szokásai a Partiumban

Németh Nóra Veronika (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)

A hetvenes évek rétegződéskutatásai rámutattak a pedagógustársadalom státusinkonzisztenciájára, melynek legmarkánsabb eleme a magas iskolázottság mellett a magas kultúra, elsősorban az olvasási szokások pozitív megnyilvánulása az alsóközép szintű gazdasági státus mellett. Az utóbbi két évtizedben a pedagógustársadalom tagjai az iskolázottság előnyét elveszítették. Ennek magyarázata, hogy korábban a pedagógus hivatás a kevés diplomás pálya egyike volt. Ma már csupán a sok diplomás pálya egy lehetséges, s nem mindig a legpreferáltabb területe. Mindeközben gazdasági státusa nem javult. Az olvasás jelentősége ezért túlmutat a minden olvasó számára biztosított tájékoztató funkción, s státuskijelölő jelentősége van. Vizsgálatunkat a Partium területén három országban (Magyarország, Románia, Ukrajna), végeztük. A vizsgálatot online kérdőív formájában folytattuk. A megkeresettek

száma 902 volt, ebből összesen 468 értékelhető kérdőívet töltöttek ki a pedagógusjelöltek. Kutatásunkban a pedagógusjelölt hallgatókat három fő dimenzió mentén vizsgáltuk. Első megfigyelési szempontunk alapján megnéztük, hogy milyen egyéni jellemzőket tapasztalhatunk a pedagógusjelöltek olvasáskultúrájában. A kutatás második fő dimenziójában az olvasói biográfiát, azaz az olvasói szocializáció folyamatának mérföldköveit vettük sorra. A vizsgálat harmadik dimenziója segítségével az olvasás és a tanulás kapcsolatát kívántuk megvilágítani. Az olvasásszociológiai kutatások tradicionális kérdésfelvetései mellett számos tekintetben alapoztuk empirikus felmérésünket a felsőoktatásban tanulók körében végzett vizsgálatok szemléletmódjára.

A pedagógiai líceumi oklevéltől az MA oklevélig. Intézményi és tartalmi változók a romániai pedagógusképzés rendszerében

Stark Gabriella Mária (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet; Debreceni Egyetem, Neveléstudományi Doktori Program)

Előadásunk célja a folyamatosan változó romániai pedagógusképzési rendszer komplex, többszemontú elemzése az európai irányvonalakhoz való igazodás átmeneti időszakában. Vizsgálatunk során arra a kérdésre keressük a választ, hogy az intézményrendszer változása, vagyis a képzési szint emelése és a képzés időtartamának módosulása milyen tartalmi változókat indukált a pedagógusképzés terén? A különböző szinteken megvalósuló pedagógusképzést a kontextusváltozók, intézményi változók és tartalmi változók mentén vizsgáljuk Szabó (1988) modellje alapján. Vizsgálatunk két módszerre épül: dokumentum- és tartalomelemzés módszerére, valamint survey módszerére. Dokumentum- és tartalomelemzés módszerével a romániai közoktatási és felsőoktatási törvényeket, jogszabályokat elemezzük, kiemelve a pedagógusképzés szegmensét érintő változásokat. Oktatói interjúk (N = 9), illetve hallgatói kérdőívek (N = 180) tükrében mutatjuk be a folyamatos változásban lévő pedagógusképzési rendszer sajátosságait. Rávilágítunk arra, hogy Romániában a más európai országok pedagógusképzési gyakorlatához hasonló folyamatok figyelhetők meg: a helyi folyamat jellemzője a határozatlanság, megtorpanás és a (látszólagos) visszalépés.

Szociális munka szakos hallgatók szakmai kompetenciái – pillanatkép egy képzés margójára

Pásztor Rita, Szűcs Enikő (Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad)

A szociális munka alapvetően egy dinamikus és flexibilis hivatás, mert rugalmasan igazodik a társadalmi változásokhoz. A szociális munkás értékeket képvisel, illetve értékek nevében cselekszik. Nagyon fontos, hogy az oktatási rendszer illeszkedjen a szociális szakmai követelményekhez, hiszen ez elengedhetetlen ahhoz, hogy egy piacképes képzést tudjunk biztosítani a hallgatóknak. Mindezek mellett arra is figyelni kell, hogy az alap és szakmai kompetenciák is kellő hangsúlyt kapjanak a képzés során. A tanulmány azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a Partiumi Keresztény Egyetem Szociális munka szakos hallgatói milyen kompetenciákat tartanak fontosnak, elvárhatónak, illetve melyeket sikerül elsajátítani, fejleszteni a képzés során. Ennek érdekében felmértük a hallgatók munkakompetencia-elképzeléseit, valamint választ kerestünk arra, hogy szerintük a képzési programok mennyire segítik elő ezek fejlesztését, mennyire felelnek meg elvárásaiknak, milyen hiányosságai vannak. Hipotézisünk az volt, hogy a hallgatók – a szakmai elméleti tudás mellett – gyakorlati tudástapasztalatai hiányosak. Hipotézisünk alátámasztására kvalitatív módszert, az interjú módszerét alkalmaztuk. Az interjúkat a Partiumi Keresztény Egyetem Szociális munka szakos hallgatói körében végeztük. A kutatás feltáró jellegű. Az elemzések során kirajzolódottak azok a kompetenciák, amelyeket szükségesnek vélnek a sikeres munkavállalás során. A megkérdezettek kihangsúlyozták, hogy nem feltétlenül a szakmai ismeret a döntő az alkalmazás pillanatában, hanem más készséget, képességet vesznek figyelembe, a pontosságot, megbízhatóságot, melyek inkább általános kompetenciák.

Tanárszakos hallgatók prekoncepcióiban tetten érhető értékelési attitűdök feltárása

Birta-Székely Noémi (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

A tanárképzéssel kapcsolatos kutatások révén sikerült megállapítani, hogy a tanárképzésben résztvevő hallgatók előzetes, főként tapasztalati tudása, nagy hatással van a tanárrá válás folyamatában, főként a gyakorlati tudás manifesztálódása közben. Az értékelés

folymata a tanári munka lényeges és meghatározó eleme, ezért nem mindegy, hogy a tanárok milyen értékelési attitűdöket képviselnek. Kutatásunk során azt feltételeztük, hogy a tanárszakos hallgatók értékeléssel kapcsolatos attitűdjei főként az értékelés negatív aspektusairól szólnak. A felmérést nem strukturált fogalmi térképekkel és spontán rajzokkal vizsgáltuk. Feltételezéseink részben igazolódtak, a legtöbb hallgató preconcepcióiban az értékelésről főként negatív konnotációjú fogalmakat és attitűdöket sikerült azonosítani.

A pedagógiai értékelést torzító hatások szerepe az oktatási-nevelési folyamatban

Kovácsné Duró Andrea (Miskolci Egyetem, Tanárképző Intézet)

A tanulók iskolai értékelésekor jelentős szerepet játszanak a pedagógusok személypercepcióját torzító mechanizmusok. Az így keletkezett élmények a későbbiekben személyes elméletekké alakulnak, amelyek implicit módon befolyásolják a gondolkodást. A konstruktivizmus és a kognitív szemlélet megjelenésével a kutatók figyelme ezért fordult az utóbbi időben a nézetek értelmezése felé. Ebbe a vonulatba illeszkedik a Miskolci Egyetem bölcsész hallgatói körében (n=85) lefolytatott empirikus kutatás is, amelynek középpontjában a diákként átélt értékelési élmények álltak. Az egyéni, nyílt írásbeli kikérdezés módszerével összegyűjtött esetleírásokat kvantitatív és kvalitatív elemzéssel dolgoztam fel. A jelenségeket az alábbi szempontok mentén vizsgáltam. Többségükben pozitív vagy negatív élmények jelentek-e meg a beszámolómban? Tipikusan mely iskolafokozathoz/típushoz kötődtek? Dominánsan milyen értékelési funkciók megvalósításához, mely értékelést torzító tényezőkhöz kapcsolódtak? Az egyedi esetek elemzése milyen pedagógiai tanulságokkal szolgál? A tartalomelemzés során a történetek kontextusa, a narratívákat megjelenítő nyelvhasználat egyaránt fontos volt. Az egyes esetek sajátosságainak összevetése alapján megállapítható, hogy a bölcsészhallgatók több mint fele pozitív tanári értékelési gyakorlatról írt; a többség a középfokú tanulmányok idején játszódó eseményről számolt be. Általában a tanítási órákon és a vizsgákon megvalósított minősítő és a szummatív funkciókhoz fűződő élményeiket részletezték. A következmények széles skálán mozogtak: a rövid és hosszú távú motiváló/demotiváló hatásokon túl az értékelést torzító hatások felismerésén át a pedagógus attitűdök tudatos alakításáig. Mindezek az eredmények újfent felhívják a figyelmet a

tanárképzésben részvevő hallgatók prekonceptióinak alaposabb feltárására épülő, saját élményen alapuló kompetencia-fejlesztés fontosságára.

Az alapkvalitások tudatosítása a vallásanárjelöltek szakmai tevékenységének optimalizálása szempontjából

Gorbai Gabriella Márta (BBTE, Református Tanárképző Kar)

A vallásanárképzésben elvárható, hogy a diákok a lehető legtöbbet elsajátítsanak a hivatás műveléséhez szükséges ismeretekből, készségekből. Szem előtt tartjuk, hogy léteznek bizonyos jogos igények a külső világ részéről a tanulással és ezzel egyidőben a tanárokkal szemben, ugyanakkor úgy gondoljuk, hogy tanárként, bármilyen keményen dolgoznánk a kompetenciáinkon, mégis a személyes tulajdonságaink azok, amelyek szint hoznak a szakmai életünkbe. Felvetődik a kérdés: az oktatásban hogyan lehet a lehető legtermészetesebben összekapcsolni a külső elvárásokat a belső tulajdonságok fejlesztésével? A pozitív pszichológia hatására megfogalmazódott, hogy sokkal inkább a tanárok személyes erősségeiből, tulajdonságaiból, valamint az inspirációjuk irányából kell kiindulni és erre alapozva kell továbbépítkezni, vagyis, a már létező alapot kell szélesíteni és bővíteni. Feltételezzük, hogy a szakmai magatartás sokkal hatékonyabb és eredményesebb akkor, ha az a szakember személyének a mélyebb rétegeihez kapcsolódik, azaz ha a szakmai tevékenység és a szakember személyének a belső rétegei kapcsolódnak egymáshoz. A szakmai felkészítés során éppen ezért nagy hangsúlyt kell fektetnünk arra, hogy a tanárjelölt felfedezze, tudatosítsa és mozgásba hozza azokat az (már meglévő) ún. alapkvalitásait, melyek egy adott helyzetre vonatkozó alternatívák kivitelezéséhez elengedhetetlenek. Fontosnak tarjuk a tanárképzésben az alapkvalitások tudatosítását, illetve az alapkvalitásoknak a tulajdonságkövetelményekkel való kombinálását. Az előadásban az elméleti megalapozás mellett gyakorlati példákkal szemléltetjük, hogy a tanárjelöltek pedagógiai gyakorlata során milyen módszerekkel segíthetjük elő az alapkvalitások tudatosítását és azok mozgósítását.

Motiváció és önszabályozó tanulás. Előzetes feltáró jellegű kutatás a tanárképzésben résztvevő elsőéves egyetemi hallgatók körében

Maier Edit, János Réka, Farcas Zsuzsanna (BBTE, Alkalmazott Pszichológia Intézet)

Feltáró jellegű kutatásunkban arra keressük a választ, hogy miként nyilvánul meg az önszabályozó tanulási képesség és motiváció a tanárképzésben résztvevő elsőéves egyetemi hallgatók körében a nevelépszichológia tantárgy keretében. Megpróbáljuk ismertetni az önszabályozó tanulás fontosabb kutatási irányait, kiemelve a kutatási irányok közös elemeit. A tanulók motivációira és tanulási stratégiáinak felderítésére az empirikus kutatásokban felhasznált egyik legismertebb eszközt, a *Pintrich és mtsai.* (1990) által kifejlesztett kérdőívet (angol változata MSLQ: *Motivated Strategies for Learning Questionnaire*) alkalmaztuk. A kérdőív itemei egyszerű kijelentések, amelyeket a diákok egy hétfokú skálán értékelték. Ennek alapján bemutatjuk a kérdőív alapján kapott eredményeket a diákok önszabályozó tanulási motivációira és stratégiáira vonatkozóan. Végül – jövőbeli célul kitűzve – utalunk az önszabályozó tanulási képesség és a tanulási motiváció fejlesztésének problémáira és lehetőségeire.

Félúton – Kolozsváron tanuló tanárjelöltek tanári pályával kapcsolatos attitűdjeinek és nézeteinek vizsgálata

Szász Judit (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

A konstruktivizmus térhódításának következtében megsokszorozódó pedagógusvizsgálatok ráirányították a figyelmet a pedagógusképzésben résztvevő diákok pedagóguspályával kapcsolatos, a tapasztalatokból származó személyes konstrukcióinak (attitűdök, értékek, ítéletek, vélemények, ideológiák, preconcepciók, feltevések, személyes elméletek) a képzés eredményességére gyakorolt hatására. A kutatások nyomán egyértelműen megfogalmazódott, hogy a képzés során érdemes és célszerű feltárni és tekintetbe venni a pedagógusjelöltek belépő nézeteit. Jelen előadás egy helyi vizsgálatnak a bemutatására vállalkozik. Kolozsváron, magyar tagozaton tanuló másodéves tanárszakos egyetemisták körében céloztuk meg feltárni azokat a tényezőket, amelyek a tanárjelölteket vonzzák a tanári pálya felé vagy éppen taszító hatásuk van. Feltételezzük, hogy ezen információk birtokában megtervezhetjük a pálya iránti elköteleződést biztosító motívumok felerősítését, a hiedelem-jellegű nézetek adaptív vá tételét, a negatív viszonyulást eredményező előzetes tapasztalatok felszínre hozatalát és semlegesítését. Adatgyűjtő módszerként a közismert „Érzelmek a kalapban” önismereti gyakorlatból indultunk ki, annak adaptált

változatát dolgoztuk ki és használtuk fel a tanárszakos diákok tanári pályára vonatkozó emocionális viszonyulásának és nézeteinek feltárására. A vizsgálat eredményei jórészt egybevágóak korábbi hasonló témában végzett kutatások eredményeivel. Bizakodásra ad okot, hogy a tanári pálya iránti pozitív hangoltság felülkerekedik a tanársághoz asszociált szorongáson, félelmeken és kételyeken.

NEVELÉSTÖRTÉNET SZEKCIÓ

Az '50-es évek ideológiai törekvései a Magyarországon 1948 és 1955 között használt alsós tankönyvekben

Varga Attila (Pécsi Tudományegyetem, „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola)

A forráselemzésre alapozottan készülő PhD értekezés azt vizsgálja, hogy a korszak ismert ideológiai motívumai milyen módon szivárogtak be a forgalomban lévő tankönyveken keresztül az iskolás gyermekek és családjaik életébe. Az előadás ebből a kutatásból mutat be egy – semmiképp sem teljes igényű – részeredményt, oly módon, hogy az első osztálytól a negyedik osztályig vizsgálja egy-egy évfolyam egy-egy tankönyvének matematika (számтан) példáit, és tekinti át vázlatosan, hogy bizonyos paraméterek (hívószavak) mentén hogyan mutatkozik/ mutatkozhat a tanulókra gyakorolt ideológiai nyomás. A kutatás alapvető hipotézise az, hogy a vizsgált időszak magyar pártállami hatalma felhasználta ideológiai szándékainak közvetítésére az iskolákban akkor használatos tankönyvek szövegezését és feladatait. A prezentáció egyszerű statisztikai diagramokkal szemlélteti – eredeti feladatok bemutatása mellett – az 1–4. osztályban mérhető ideológiai beavatkozás tendenciáit, érték-alátámasztott következtetéseit, azonban – mivel folyamatban lévő kutatásról van szó – még nem jelenti ki, hogy a megfogalmazott hipotézis összességében a teljes vizsgálandó 40 tankönyv tekintetében helytálló-e vagy sem. A bemutató eredménye elsősorban pedagógusokat, tankönyvelemzési szakértőket segít annak felismerésében, hogy azonos vagy más jellegű ideológiai irányultságok megjelennek-e az általuk használt, vagy elemzésükre bízott és közoktatási forgalomba szánt adathordozói kiadványokban.

Elit – tehetség – felsőoktatás

Pornói Imre (Nyíregyházi Főiskola)

A kutatás célja azon folyamat elemző feltárása, melynek során a társadalmi felemelkedés lehetőségeit kihasználva, az 1930-as években a társadalom alsóbb rétegeiből származók jelentek meg az elitképzést szolgáló magyar felsőoktatási intézményekben. Az 1936-os felsőoktatási kongresszus az elitképzés egyfajta összegzésének is nevezhető. A kutatás arra keres választ, hogy a felsőoktatási

intézmények és a kormányzati művelődéspolitikai miként kezelte ezt a folyamatot. Felvetődik a tehetség és az ún. iskolai tehetség s az egyes társadalmi csoportok közötti tehetség megoszlásának kérdése. Az elitképzés felveti a szelekció szükségességét, idejét, helyét és módját. A kutatás során alkalmazott módszerek: levéltári és könyvészeti források és dokumentumok összehasonlító elemzése. A kutatás legfontosabb eredményei: A nevelő szempontok előtérbe helyezését szorgalmazók gondolatai a felsőoktatás szintjén is ütköztek az egyetem deklaráltan tudományos céljaival. A kormányzat társadalom- és nemzetpolitikája lépéshátrányba került saját deklarált céljaival, a nemzet alapjának tekintett parasztság felemelésének szükségességével, hiszen a felsőoktatás kiszélesítése ellen, a tudomány védelmében felszólalók éppen ezen réteg társadalmi felemelkedését gátolták. A politika társadalomátalakító válaszai nem késtek. 1938-tól a zsidó származásúak visszaszorítását célzó törvények következtében súlyos hiányok léptek fel több szolgáltatás és értelmiségi pálya területén az üldözöttek távozásával, melyeket a kormányzat népi tehetségeket mentő mozgalma a rendszer bukásáig nem tudott pótolni.

Kenyeres Elemér és az új iskolák gyermekközpontú pedagógiája*
*Bohonya Réka (Pécsi Tudományegyetem, „Oktatás és Társadalom”
Neveléstudományi Doktori Iskola)*

Kenyeres Elemér (1891–1933) a 20. század első felében – rövid szakmai pályafutása során – a pedagógiai tudományos élet aktív résztvevője, a gyermektanulmány kiváló magyarországi művelője volt. A genfi egyetemen folytatott pedagógiai tanulmányai során megismerkedett az új iskola, az új nevelés alapelveivel és képviselőivel (Claparède, Piaget, Bovet), valamint a külföldön egyre nagyobb méreteket öltő reformmozgalmakkal, melyek pozitív hatást gyakoroltak nevelési-oktatási elgondolásaira. A neveléstörténeti kutatás célja Kenyeres Elemér közvetítő szerepének bemutatása a reformmozgalmak és reformpedagógiai irányzatok hatásait tekintve. Elsődlegesen azokra a kérdésekre keressük a választ, hogy milyen

*A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

módon ismertette Kenyeres Elemér a nemzetközi szinten végbemenő diskurzusok eredményeit a magyarországi szakmai élet résztvevőivel; mely reformpedagógiai irányzatok keltették fel elsősorban a neves pedagógus érdeklődését. A kutatás során értelmező elemzésre törekszünk, amelynek alapját Kenyeres Elemér régi és új iskolákra vonatkozó beszámolóí és szakfolyóiratokban megjelent új neveléssel kapcsolatos írásai képezik. A kutatási probléma jellegéből következően a deduktív, analitikus kutatási stratégia alkalmazása célszerű. Az előadás során a reform indíttatású mozgalmak jellemzőinek és hatásainak bemutatásán, értelmezésén túl szót ejtünk a hagyományos és új iskolák közti különbségekről, valamint a magyarországi új iskolák pedagógiai nézeteiről. A kutatás elvárt eredményei – vagyis Kenyeres Elemér szakmai közvetítő szerepének feltárása az új nevelés kapcsán – feltételezhetően Kenyeres Elemér munkásságának egy nagyobb szeletét tárják a neveléstudomány képviselői és a téma iránt érdeklődők elé.

Erdélyi főrangú fiúgyermek a kalksburgi jezsuita kollégiumban és a bécsi Theresianumban (1867–1920)

Rébay Magdolna (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)

Kutatásunkban* a magyarországi főrangú családok iskoláztatási szokásait vizsgáljuk. Arra vagyunk kíváncsiak, milyen motívumok álltak az iskolaválasztás háttérében, s kialakultak-e az arisztokrácia körében tipikusnak mondható iskolai tanulmányi utak: hány éves korukban léptek iskolába, egy vagy több iskolában végezték-e a középiskolát stb. Előadásunkban a kalksburgi jezsuita kollégiumban és a bécsi Theresianum gimnáziumában tanuló erdélyi diákokkal foglalkozunk. Ezen, lakóhelyétől távoli intézményt – annak elit jellege, sokszínű és az arisztokrata hagyományokhoz igazodó nevelési programja – meglepően sok erdélyi család választotta. Ismert, hogy a Theresianumban tanult gróf Bethlen István miniszterelnök. A jezsuiták kollégiuma mellett katolikus családok döntöttek: a diákok közt a báró Apor, Atzél, Béli, Bornemissza, Jósika, Majthényi, a gróf

* A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. A bécsi kutatómunkát – emellett – a MÖB bécsi Collegium Hungaricum Ösztöndíja tette lehetővé.

Majláth, Mikes család tagjait egyaránt megtaláljuk. Forrásaink az iskolai értesítők mellett törzskönyvek, adatlapok, diákjegyzékek. Ezekből kitűnik, hogy az iskolaválasztás egyik oka a császárvárosi vagy ahhoz közeli helyszín volt. Olykor a családi tradíciók is meghatározók voltak: az apák szívesen írárták be a saját iskolájukba fiaikat. A többség otthoni alapfokú magántanulmányok után jelentkezett iskolába, de arra is találunk példát, hogy más iskolából léptek át. A kutatási eredményeinket össze kívánjuk vetni gróf Kornis Gabriellának az erdélyi főurak neveltetéséről – memoárok és interjúk alapján – készített elemzésével az általános kép alkotásának szándékával.

Fogyatékoság és testkép az ókori Közel-Kelet magas kultúráiban *Berzsenyi Emese (Szegedi Tudományegyetem, Vallástudományi Tanszék)*

Előadásomban a fogyatékoságtörténetet vallástudományi aspektusát járom körbe saját tudományterületem, a vallástörténet szemszögéből. Tehát vallás- és társadalomtörténeti kontextusban vizsgálom a világvallások által befolyásolt civilizációk kultúráinak fényében. A fogyatékoságtörténet csak az elmúlt években válhatott önálló diszciplínává. Már eddig is sokat és sokféleképpen vizsgálták a kérdést, de alá volt rendelve más tudományterületek értékeinek és érdekeinek. Az orvoslástörténeti irodalom például az ókor óta említi a fogyatékkal születettekkel, fogyatékosá válókkal vagy tartósan betegekkel kapcsolatos problémákat, de nem tesz említést a gyógyítás-gyógyulás emberi oldalának sajátosságairól és nehézségeiről, nem foglalkozik a kérdés lelki (pszichés) oldalával. Jogi szövegekben szintén ebből a korból datálódhatnak az első írásos törvények, melyek az árvákkal, özvegyekkel és öregekkel együtt védelmezik a betegeket és gyengéket is. A filozófia az élet nagy és nehéz kérdéseinek válaszait a gondolkodás hatalmában keresi, megjelenik a társadalmi tanítások rendszerében, a mesék és legendák világában, valamint a vallási szövegekben egyaránt, és még folytathatnánk a sort tovább. A kérdés vizsgálatának sokféle lehetősége azt eredményezte, hogy napjainkra a fogyatékoságtörténet szakmai részletei szinte minden tudományágban fellelhetővé váltak, de ezzel kapcsolatosan még csak elenyésző számú összegző szakirodalmi munka született.

Előadásomban azt az ókori mintát, azt a legrégebbi írásos, képzőművészeti és tárgyi dokumentumokon alapuló régészeti anyagot

szeretném felvillantani és értelmezni, amelyik megmutatja számunkra kultúrtörténetünk alapjainak fogyatékoságtörténeti emlékeit.

Az „Európa-kép”-kutatás fókuszpontjai a magyar és nemzetközi tankönyvi szakirodalom tükrében*

Molnár-Kovács Zsófia (Pécsi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet)

Európa-kép és tankönyvkutatás – e két fogalom kapcsolódási pontjait, vizsgálati lehetőségeit és eredményeit kívánja rendszerezni az előadás, a témáról megjelent szakirodalom tükrében. A szakirodalom-elemzés révén elsősorban a magyar szakirodalmi bázis kerül áttekintésre, ugyanakkor – rövid kitekintés gyanánt – a nemzetközi publikációk is előtérbe kerülnek. A magyar tankönyvi szakirodalom szerteágazó tematikus csomópontjaira fókuszálva láthatóvá válik, hogy a magyarországi – mindenekelőtt történelmi tárgyú – tankönyvek Európa-képének vizsgálata a 20. század végén kezdett teret nyerni. Az 1980-as évektől, majd a rendszerváltást követően tehát a tankönyvi Európa-kép-kutatás megjelent a magyar tankönyvi szakirodalom egyre szélesebb spektrumot felölelő palettáján.

A magyar tankönyvi Európa-kép-kutatás közzétett eredményei közt két markáns vizsgálati irány érzékelhető. Az egyik kutatói törekvés Szabolcs Ottó (és a vele együtt dolgozó kutatócsoport) munkássága révén bontakozott ki, akik négy európai ország történelemtankönyveinek összehasonlító vizsgálatát végezték el (Szabolcs, 1990; Szabolcs–Katona, 2006: 571–581). A tankönyvi Európa-kép-kutatás másik mérvadó magyar képviselője Fischerné Dárdai Ágnes, aki az 1990 után napvilágot látott osztrák svájci, német és magyar történelemtankönyvek európai integrációs képét tárta fel (Dárdai, 2002a, 2002b, 2003, 2011, 2012). A tankönyvek Európa-képének nemzetközi vizsgálati eredményei bepillantást engednek a témát övező kutatói megközelítések gazdag tárházába, s tovább árnyalják a képet az Európa-fogalom tankönyvi reprezentációiról (pl. Pingel, 1995, 2000; Neumann – Schallenberger, 1978; Schissler – Soysal, 2005).

* A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A történeti elv megjelenése Németh László pedagógiájában

Hegedüs András (Pécsi Apáczai Csere János Nevelési Központ, 2. sz. Általános Iskola)

Kutatásom célja a legtöbbször által íróként ismert, de önmagát pedagógusnak is valló Németh László tanítási elméletének és gyakorlatának a vizsgálata volt, különös tekintettel arra, hogy az író mit értett „történeti elv” alatt, miért tartotta fontosnak e módszer bevezetését tanítási gyakorlatába (főleg a reál-tárgyak estén), hogyan tette ezt, és milyen eredményeket sikerült elérnie. Kutatási módszerem a forrásszövegek elemzésén alapult, melynek során feldolgoztam az író visszaemlékezéseinek és esszéinek vonatkozó részét (a teljesség igénye nélkül: *A minőség forradalma; A tudományos ismeretterjesztésről; Hogyan tanítsunk természettudományos tárgyakat?; Pedagógiai kísérletek* stb.). Kutatásom eredményeként feltárult előttem Németh monumentális terve a tanügy rendezéséről, melynek során egymással összefüggő és egymásra épülő, szinkronizált „tantárgy tömböket” vázolt fel. Ezek segítségével a diákok nemcsak alaposabban és egyszerűbben tanulhatták volna a különböző tárgyakat, de képet kaptak volna azok tudománytörténeti vonatkozásairól is, így biztosabb alapokkal és nagyobb műveltséggel rendelkeztek volna egy-egy témában.

Illusztrált gyermekéskonstruációk a Cimborában (1922–1929)

Portik Erzsébet Edit (Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola)

Jelen előadásban az erdélyi gyermekkép, gyermekszemlélet képi ábrázolásának vizsgálatára teszünk kísérletet. A *Cimbora* által közvetített gyermekkép konstruálásának folyamatát a gyermekszerepek, a szülő-gyermek kapcsolatok és a társadalmi elvárások vizualizált függvényében vizsgáljuk. A két világháború közötti időszak magyar nyelvű gyermeklapjában, felhasználva a képtudomány egyes módszereit, arra keressük a választ, hogy milyen sajátos funkciói vannak a képiségnek a gyermekszemlélet ábrázolásában, mennyire tér el egymástól a korszellem verbálisan rögzített textusa és az ábrázolásmód, az illusztrációk mennyire diskurzívek a téma szempontjából. A témát feltáró többszempontú

vizsgálódásunk építőköveiként a módszerek kombináltsága szolgált segítségül. Kutatásunk kiindulópontjaként a vizuális kommunikáció eszköztárát használtuk. A különböző képelméleti, képértelmezési megközelítések elősegítették a hatékonyabb, értő képolvasás, a vizuális jelrendszerben megformált gyermekkép rekonstruálását. E kutatási lépés által közelebb kerültünk a különböző gyermekség-paradigmák konkrétabb feltáráshoz, értelmezéséhez. A képek tartomelemzéséből kiolvasható, hogy azok leginkább a rajzok készítőiről és a megrendelő főszerkesztőnek életvilágáról referálnak. A felnőtt-gyermek összetartozást, a szülő-gyermek diádot majdnem minden illusztráción tetten érhetjük, ami nemcsak a gyermeki lény felértékelődésében, hanem a szülők gyermekeik iránti elvárásaiban is megfogalmazódik. A kutatás gazdagít(hat)ja az erdélyi neveléstörténeti feltárások szakirodalmi bázisát és inspirációként szolgálhat további kutatásokhoz.

A Népszerű Főiskolai Tanfolyam a tudományok népszerűsítéséért *Kereszty Orsolya (ELTE, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest)*

A dualizmus korában számos olyan népművelő kezdeményezés terjedt el, mely a tudományokat, a tudományos eredményeket közelebb kívánta hozni a társadalomhoz. Ennek egyik megvalósulása volt a Népszerű Főiskolai Tanfolyam, mely 1903-ban jött létre az angol University Extension mintájára. Elsődleges feladatának a tudománynépszerűsítést tartotta, melyet leginkább előadások keretében valósított meg. A Népszerű Főiskolai Tanfolyam egyetemi székhelyű városokban működött, s az 1910-es évek végére a népművelés legfelső szintjének tekintették. Előadásomban bemutatom a Népszerű Főiskolai Tanfolyam történetét, kitérek a gyökerének tekinthető brit University Extension rövid bemutatására, a párhuzamokra, tárgyalom helyét a korabeli magyarországi szabadtanítási tevékenységek között, majd arra fókuszálok, hogy hogyan, milyen elvek szerint szerveződtek meg az előadások és hogyan értelmeződött a tudománynépszerűsítés.

Az erkölcsi nevelésügy a 20. század eleji Magyarországon*

Havancsák Alexandra (Pécsi Tudományegyetem, „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola)

Az első világháború eseményei átfomálták az egyén szemléletmódját, a világ megítélését, és többek között az olyan fogalmak tartalmát, mint az erkölcs. Az ilyen változások tették fontossá, hogy az erkölcsi nevelés kérdése is újraértelmezésre kerüljön. A folyamatot úgy érthetjük meg, ha betekintünk az 1900-as évek elejének és a világháború utáni időszaknak erkölcsi nevelésügyébe. Az erkölcsi nevelés tartalmát a világháború időszakában már nem csupán a jog, a vallás és a nevelésügy határozta meg, hanem a háború szülte állapotok is befolyásolták. Az első világháború alatt és a békeidőkben olyan tankönyvek és esszék születtek Magyarországon, melyek az erkölcsi nevelés új útjainak bemutatását és értelmezését tűzték ki célul az oktatási rendszer különböző szintjein. Ezen dokumentumok olyan kérdéseket fejtegetnek, hogy mi az erkölcs fogalmának tartalma, annak változásai, illetve, hogy megvalósítható-e az erkölcsi nevelés. A szerzők figyelembe veszik a nemzetközi eredményeket és a magyarországi viszonyokat is. Az előadás próbál választ adni arra a kérdésre, hogy milyen tartalmi változások történtek az erkölcsi nevelésben a jelölt időszakban. A történeti forráselemzés módszere a tartomelemzés, amely lehetőséget ad arra, hogy Magyarország erkölcsi nevelésügyi változásairól átfogóbb képet kaphassunk a korabeli források alapján. A változások vizsgálata továbbá magában hordozza egy összehasonlító elemzés megvalósítását, amelynek alapján megállapítható, hogy az erkölcsi nevelésügyre milyen hatással voltak az első világháború évei.

A filantropizmus magyarországi jelenléte

Virág Irén (Egri Eszterházy Károly Főiskola, Neveléstudományi Tanszék)

A kutatás a filantropizmus pedagógiai gondolatainak megjelenését vizsgálja Magyarországon, a 19. század első évtizedeinek politikai,

* A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

társadalmi és kulturális értelemben is igen érdekes korszakában. A vizsgálat választ keres arra a kérdésre, hogy megragadható-e a filantropizmus nevelési gondolatainak jelenléte a nevelési gyakorlatban, illetve kik voltak azok a pedagógusok, akiknek munkájában, írásaiban megjelentek a filantropista gondolatok. A kutatás során a történeti kutatásokra jellemző forrás- és dokumentumelemzés módszerei kerültek előtérbe. Eredményként leszögezhető, hogy hazánkban népszerűek voltak a német felvilágosodás íróinak pedagógiai művei, különösen a német filantropizmus eszméi, ami egyrészt a magyar diákok németországi tanulmányaival, másrészt a tanulmányutakkal, utazásokkal magyarázható. A filantropizmus hatása azonban főként a 19. század kezdetétől volt érzékelhető a magyar nevelésügyben. A filantropizmus pedagógiai gondolatait főként Tessedik Sámuel, Berzeviczy Gergely, Brunszvik Teréz nevével kapcsolta össze a témában megjelenő szakirodalom, azonban a filantropizmus pedagógiai hatása mégis szélesebb körben érzékelhető. Az előadás azt mutatja be, hogy a 18. század végén Németországban kibontakozó filantropizmus hogyan érzékelteti hatását a magyar pedagógiai gondolkodásban és a nevelési gyakorlatban.*

Népiskolák az Alföldön (1926-1930) – öt év, ötezer objektum

Sanda István Dániel (Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar)

A megcsonkított Magyarországot az 1920-as években társadalmi, gazdasági és politikai értelemben egyaránt a bénultság jellemezte. A korábban Európa éléskamrájaként számon tartott ország hirtelen hatalmas gazdasági nehézségekkel szembesült. Átrendeződtött településszerkezete a feudális társadalmakra jellemző képet mutatott. Az alig nyolcmillió lakosság 3474 településen élt. Ezek döntő többsége olyan kicsi volt, hogy elemi iskoláját sem benépesíteni, sem fenntartani nem tudta. A magyarországi települések 93,5%-a ötezer lélekszám alatti kisközség vagy község volt. E két településkategóriában élt a népesség 48,5%-a. E falvaknak, óriásfalvaknak és kisvárosoknak integráns részei voltak az úgynevezett kerületi lakott helyek, a magyar településhálózat jellegzetes szórványai: a tanyák, a puszták és majorok, amelyek több mint másfél millió embernek adtak lakó- és munkahelyet. Az

* A kivonat a *Bolyai János Kutatási Ösztöndíj* támogatásával készült.

Alföldön, az ország településállományának egyharmadán élt a lakosság több mint a fele. Klebelsberg Kuno, a VKM államtitkáráként a világháború ideje alatt dolgoztatta ki Magyarország népiskolai hálózatának kiépítési programját, mindez azonban 1925-ig asztalfiókban hevert. Megvalósításához ekkor kapott anyagi támogatást az irányításával működő kultusztárca, mintegy nyolc és félmillió aranykorona értékben. Előadásomban ennek a népiskola-építési akciónak az előkészítését és lebonyolítását mutatom be. Ismertetem az épületek típusterveit és részletesen elemzem a kialakított pedagógiai tereket. A leggyakoribb „H-jelű” típustervet az ArchiCad tervező programmal megszerkesztve prezentálom az épület tömegét, benapozását és belső térformálást a pedagógiai szempontok előtérbe helyezésével. Elemzéseim összegzéseként igazolom azt a neveléstörténeti tény, hogy a magyar oktatásügyben ekkora innovációra, az oktatás feltételeinek és színvonalának ilyen mértékű emelésére sem előtte, sem azóta nem volt példa.

A vallásos nevelés eredményei egy sváb gyökerű partiumi római katolikus közösségben a 20. század első felében

Pék Sándor (BBTE, Teológiai Doktori Iskola)

A történeti vizsgálódás a Partiumban található Szatmár megyei Tasnád római katolikus egyházközségére irányul. Ez a plébániatörténet általánosságban hordozza a 18. század kezdetén Szatmár megyében történt sváb betelepítés sajátosságait, aminek asszimilációs következményei a 20. századra meghatározzák a térség nemzeti, társadalmi és vallási arculatát. A betelepített német kisebbség otthontalálásában döntő szerepet játszott a katolikus egyház, amelyik – főként a tranziens időszakban – iránymeghatározó jelleggel bírt. A (nem csak) katolikus egyházi ténykedés, vagyis pasztorációs munka a templom falain kívül is történt, ennek karakterisztikus lecsapódása az évszázados múltra visszatekintő egyházi iskolai struktúra. Előadásomban a teljesség igénye nélkül vázolom a helyi katolikus iskolai munkálkodást. Emellett külön figyelmet szentelek a Legényegyletben kifejlesztett speciális nevelői tevékenységnek. A katolikus fiatalság egyleti élete egy mondhatni felügyelettel történő, önnevelő aktivitás, aminek fontos kulturális és társadalmi hozadéka volt. A kutatás során feltárássra került az 1924-es névelemzés is, melynek során a német nevű katolikus tasnádi családok elszánt harcba kényszerültek gyermekeik magyar nyelvű taníttatásáért. A viharos 20.

században ez csak a kezdete annak a kiállításnak, amit – neveltetéséből kifolyólag – ez a népcsoport vállalt. Ez egy szegmense annak az identitásformálásnak és társadalmi szemléletalakításnak, amelyik ebben a közösségben az egyházi nevelés történelmi eredményei közé sorolható.

György Lajos tanárképe 1927–1940 között megjelent írásainak tükrében

Ozsváth Judit (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

A kolozsvári egyetemen magyar-latin szakos diplomát és doktori fokozatot szerzett György Lajos kétéves budapesti, majd kolozsvári középiskolai tanárkodás után (és folyamatos kutatómunka mellett) 1922-től egyre határozottabb szerepet vállalt az erdélyi magyar pedagógusképzés és továbbképzés sokszorosán megnehezített helyzetének jobbításában. Erdélyi újságokban és folyóiratokban közzé tett írásaiban, tanulmányaiban folyamatosan elemezte a közhatalom-változással előállt új helyzetet és az abból fakadó új feladatokat, amelyekkel a kisebbségi sorsot vállaló tanárnak szembe kellett néznie. Miközben a jelzett, igen súlyos problémára keresett megoldást, éles kontúrral rajzolta meg korának erdélyi magyar pedagóguseszményét is. Levéltári és könyvtári primér forrásokra alapozott tanulmányunkban György Lajos tanárképe sajátos jegyeinek számbavételére és értelmező elemzésére törekszünk.

PSZICHOLÓGIA – GYÓGYPEDAGÓGIA SZEKCIÓ

How Do Student Personality Types Contribute to the Academic Success in the Hungarian Business Higher Education?

Kapitány Anna (Debreceni Egyetem, Közgazdaságtudományi Doktori Iskola); Kiss Marietta, Kun András István (Debreceni Egyetem, Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar)

The economic literature shows many evidences on the relationship between labor market success and personality. Our study examines the connection between Myers – Briggs personality types and academic performance among students of University of Debrecen, Hungary. Our sample consists of 2nd and 3rd year Business Administration and Management and Business Informatics students (N = 339). We examine the significance of the difference between the mean grades of the Myers–Briggs personality types and the group means by year and major with one sample t-test on the 10% significance level. We also analyze the effect of personality types on the academic performance with linear regression models containing additional independent variables (gender, local inhabitation, work experience, university year, major, age) on 10% significance level. Our results show that on Business Administration and Management major INTJ, ESTJ, and ESFJ students outperforms the others (adjusted R² contribution of personality types in the regression model is 0,02), while among the Business Informatics students the ENFJ type has a significantly better grade mean (adjusted R² contribution of personality types in the regression model is 0,04). Analyzing the two majors together ENFP students underperform, while ESFJ students overperform the total average. In the regression model the following types have significantly better academic results than the others: ENTP, INTJ, ENTJ, INFJ, ENFJ, ISTJ, ESTJ, ESFJ other (adjusted R² contribution is 0,01). – We can draw the conclusion that Myers – Briggs types have a significant, although small effect on academic performance in the examined higher education sample.

Estimating the Effect of the Personality vs. Career Match on the Academic Performance with Variance Analysis: an Evidence from the Hungarian Business Higher Education

Erdei Panni, Kapitány Anna, Kiss Marietta, Kun András (Debreceni Egyetem, Közgazdaságtudományi Doktori Iskola)

This presentation is about the role of personality in professional (business) higher education. According to literature of personality vs. education and personality vs. career, some people have better academic performance, while others' performance is better at work. Present study observes this dichotomy at the University of Debrecen, Faculty of Business Administration among the students from BA in Business Administration and Management and BA in International Business Economics majors comparing the efficiency of the Myers–Briggs personality typology with averages of standardized admission scores and standardized academic grade averages. The prior shows the general aptness to learn, while the latter indicates the career match. We analyzed our data with one sample t-test (our test value was 0 which is the average of the total sample). We found significant difference from the average for the personalities ESFJ and ENTJ (the prior had better, and the latter worse; both of them matching the profession) in case of admission scores, and for ENFP (worse), ESFJ (better) and ESTJ (better) personality types in case of academic performance (ENFP doesn't match while ESFJ and ESTJ match the profession). Our results suggest (even the non-significant results as well) that the match of personality and profession is less able to explain the difference of the admission scores from the average than the difference of the academic performance in case of certain personality types. Consequently, the match of personality and profession increases the academic performance without reference to the candidates' general suitability to education.

Regression Analysis of the Effect of Personality-Career Match on the Academic Performance in Business Higher Education: an Evidence from the University of Debrecen

Kiss Marietta, Kun András (Debreceni Egyetem Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar); Kapitány Anna, Erdei Panni (Debreceni Egyetem, Közgazdaságtudományi Doktori Iskola)

This conference presentation aims at providing a deeper understanding of the contribution of personality to the academic performance. This effect, however, can be divided at least into two parts: (1) personality can enhance the performance in any educational institution independently of the curriculum (i.e. the personality fits the formal educational system); additionally (2) one's personality can fit a profession, thus this person will show a better performance in the education if the curriculum is connected to the given profession. Our study tries to identify this two effects through the comparison of the contribution of the personality-profession match to the university admission scores (representing the performance not connected to a given profession) versus to the two semester average grade means (representing the performance connected to a profession) among students of the University of Debrecen Faculty of Economics and Business Administration. Our sample contained 372 students from BA in Business Administration and Management and BA in International Business Economics majors. Personality was measured with the Myers–Briggs paper-and-pencil typology test. We used linear regression models for both the admission scores and the average grade means as dependents, where a dummy variable represented the personality-profession match. Our results supported the hypothesis that if a student's personality type fits the economic or business career paths, it will positively contribute to the academic performance in the economic and business higher education, and this effect is independent of the personality's possible impact on the general (not curriculum specific) academic performance.

Tracing Sustainability: ESD Implementation into Lower Secondary Education in International Comparison

Bagoly-Simó Péter (Humboldt-Universität zu Berlin)

With the progress of the DESD more and more researchers have been finding indicators to effectively measure the implementation of ESD into formal, informal and non-formal education. This paper aims to measure the implementation of ESD into secondary school curricula in three countries carrying the fingerprints of a developed (Germany), post-colonial (Mexico), and post-socialist (Romania) condition. The authors tested a set of four indicators measuring the depth and breadth of implementation. The results of show that ESD keeps on existing as (Hyper-)specialised add-on knowledge in an overcrowded curriculum

(Jucker 2011) that seems to further differentiate between high and low status knowledge (Williams 2008). The tested indicators offer insight into the depth and breadth of ESD implementation across the entire curriculum.

Students' argumentation skills on spatial ability problems

Zsoldos-Marchiș Julianna (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

Spatial ability is very important in many aspects of our life. It should be developed starting with early school years, thus pre-school and primary school teachers have an important role in foundation of this ability. In order to be able to develop their pupils' spatial ability, teachers should own this ability. The research presented in this article aimed to study pre-service preschool and primary school teachers' spatial ability and their argumentation skills on spatial ability problems. Argumentation skills are important for a teacher, as they have to explain logically correctly and easily understandable to their students. The results show the necessity of developing students' spatial ability. The article also presents some ideas of developing this ability during Mathematics courses.

Bisection paradigm in preschool children

Györkő Enikő (Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Doktori Iskola); Lábadi Beatrix (Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Intézet)

Previous studies showing a bias towards the larger number in line bisection tasks [1] supported the idea the representation of space and number are mapped into an integrated representation of magnitude. Recently, Gebius and Gevers [2] has challenged this theory suggesting that the perceptual properties of the array and not numerosity is responsible for the biases in adults. Here, we repeated these experiments in preschoolers, investigating how numerosity is extracted from a visual-spatial display in early ages (3-, 4- and 5-year-old children, N = 72) before formal reading practice and schooling. We adopted the manual non-directional bisection paradigm where the visuo-spatial properties of the flanker varied across four conditions systematically controlling for (1) total surface of the flanker, (2) total

contour of the flanker, (3) gap size of flanker, (4) subtended area of the flanker. The results revealed that children in each age groups displayed bias in line bisection, choosing a midpoint that is closer to the larger numerosity but only in that condition where the total surface of the flanker was equal. The results indicate that spatial-numeric associations emerge long before children begin reading but it depends on the physical features of the array.

Hogyan választanak párt a Z generáció tagjai?

Szabad Klaudia (Pécsi Tudományegyetem)

A családok jelentős része súlyos gondokkal küzd, ezért napjainkban különösen fontos a családi életre való tudatos felkészítés. Kutatásomban a családösszetétel és a házassági- és gyermekvállalási szándék közötti összefüggéseket, valamint a párválasztási szokásokat vizsgálom a mai digitalizált világban felnövekvő gyermekek (Z generáció) körében.

Kérdőív segítségével kvantitatív kutatást végeztem, négy gimnáziumi évfolyam 120, 1995 és 1999 között született tanulóival. A klasszikus családmódelben élő diákok 90%-a, az elvált szülők gyermekeinek pedig 77%-a preferálja a házasság intézményét. A diákok többsége két gyermeket szeretne a jövőben. A nagycsaládban felnövekvők azonban nagyobb százalékban (24%) szeretnének szintén nagycsaládot a másik két csoporthoz képest (15%). Ugyanez elmondható az egyedüli gyermekként nevelkedőkre, akiknél nagyobb az egy gyermeket tervezők aránya (31% vs. 14%). A párválasztási szokásokat vizsgálva megállapítható, hogy a diákok mindössze 4%-a részesíti előnyben az interneten való ismerkedést, valamint 0%-uk tekint potenciális információforrásként a tanárookra párkapcsolati problémáikkal kapcsolatban.

A média hatásán túl a családösszetétel, a családban való elsődleges szocializáció nagymértékben befolyásolja a gyermek jövőbeni házassági és gyermekvállalási szándékát. Nem igazolódott be a szakirodalom állítása, miszerint a Z generáció tagjai előnyben részesítik az interneten való ismerkedést, szemben a személyes érintkezést igénylő ismerkedési formákkal. A tanár-diák kapcsolatban fontos lenne beszélni a párkapcsolati kérdésekről is, hiszen nagy felelősség hárul a családon túl az iskolára is az egészséges családi életre való felkészítésben.

Kondicionális képességek alakulása a konduktív nevelést támogató adaptív evezés program keretében

Túri Ibolya (ELTE, Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest)

Az előadás a szakirodalmi adatok és gyakorlati tapasztalatok eredményei alapján egy saját innovációs program, a konduktív nevelést támogató, azt kiegészítő adaptív evezés program bemutatására vállalkozik, amely egy sajátos fejlesztési modell kidolgozását jelentette cerebral paretikus fiatalok fejlesztése tekintetében. A cerebral paresis (CP) összetett, komplex tünetegyüttest lefedő definíció. A CP-s gyermekek a klasszikus értelemben nem gyógyíthatók, hosszú távú rehabilitációt, konduktív fejlesztést igényelnek. Az összetett tünetegyüttesből, így az izomtónus-eloszlási zavarból, a sérült mozgáskoordinációból és társult tanulási zavarokból következően, eltérő lesz, lehet a gyermekek mozgás-, értelmi-, kommunikációs-, szociális és egyéb képességeinek fejlődése, illetve ezeknek különböző fejlődési szakaszokban történő megjelenése. A konduktív nevelés célja a gyermekekben rejlő tanulási potenciálok kihasználásával, a problémamegoldó képességre nevelés, a tanulás tanítása, a tevékeny, aktív életmód általi megismerés, az egész személyiség alakítása.

Hipotézis: A konduktív nevelést megtámogató adaptív evezési program sikeresen egészíti ki a kondicionális képességek fejlesztését cerebral paretikus fiatalok esetében.

Kutatási módszerek és a vizsgált minta: A kondicionális képességek fejlődését, változását saját fejlesztésű mérőeszköz alkalmazásával, esettanulmányokkal, folyamatos megfigyeléssel, valamint a szülőkkel, konduktorokkal készített interjúk segítségével mértük.

Tekintettel arra, hogy a központi idegrendszeri sérültek száma a populáció 3 ezreléke, valamint, hogy a Pető Intézet a CP-s fiatalok nagyrésztét ellátja, s jelenleg Magyarországon mindösszesen 30-40 CP-s gyermek vesz részt adaptív evezésben, így az itt bemutatott adatok a populáció nagysága tükrében reprezentatívnak minősíthetők. A vizsgálati csoport 20 fő, átlag 16 éves, (12 fiú / 8 lány) vegyes diagnózisú CP-s, a kontrollcsoport 20 fő (10 fiú / 10 lány) vegyes diagnózisú, átlag 15-16 éves korú CP-s fiatalokból áll, mindnyájan a Pető Intézetben tanulnak. A vizsgálati csoport adaptív evezésben, a kontroll csoport konduktív csoportos fejlesztő foglalkozásokban részesült.

A kutatás eredményei: Bizonyítást nyert, hogy az adaptív evezés program a konduktív nevelés módszertani alapjaira épülve jó kerete

lehet a kondicionális képességek további fejlesztésének. Egyértelműen kimutatható volt, hogy a kondicionális képességek fejlődése lényegesen lassabb ütemet mutatott a kontroll csoport gyermekeinél. Az eredményeket a konduktorok szubjektív beszámolóí és a szülői megfigyelések is megerősítették.

A speciális szükségletű tanulókkal kapcsolatos attitűdök alakulása kisiskoláskorban

Dobos Ágota (Nicolae Bălcescu Gimnázium, Marosvásárhely)

A kutatás során arra kerestem a választ, hogy tudják-e a gyerekek, hogy mit jelent a „fogyatékkal élő” kifejezés, ismerik-e és találkoztak-e valamelyik típusával és mennyire empatikus a viselkedésük ezekkel a személyekkel szemben. Céлом nemcsak az volt, hogy felmérjem ismereteiket, hanem lehetőséget találok a fogyatékkal élők megismerésére, találkozásokat, közös tevékenységeket szervezek velük, hogy ezáltal is bővüljön az ismeretük, s nyitottak legyenek irányukba. Feltételeztem, hogy: (H1) a kisiskolások nem igazán ismerik azt a kifejezést, hogy fogyatékkal élők, nincsenek ismereteik a fogyatékkal élő emberekről; (H2) a kisiskolások nem minden esetben tudnák, hogy mit is kellene tenniük, hogyan kellene viszonyulniuk, segíteniük bizonyos helyzetekben, amikor egy speciális szükségletű gyerekkel/emberrel találkozunk; (H3) a kísérleti csoport tagjainak a beavatkozás után szignifikánsan több ismeretük lesz a speciális szükségletű személyekről és elfogadóbbak lesznek velük szemben.

Kutatásom során kérdőíves módszert alkalmaztam, melyben felmértem a tanulók ismereteit a speciális szükségletű személyekről. Ezt követte egy intenzív beavatkozása kísérleti csoportban, mely 8 alkalmat foglalt magába. Ezen alkalmak alatt a kísérleti csoport tanulói megismerték a speciális szükségletű személyek típusait.

A kapott eredmények alapján elmondhatom, hogy a H1 és a H2 hipotézisek beigazolódtak, mivel a felmérés során bebizonyosodott, hogy nem voltak előzetes ismereteik, s az esetek nagy részében nem tudták, hogy miként is kellene viselkedniük. Sikeres volt a beavatkozás, mivel a H3-as hipotézis kapcsán elmondhatom, hogy szignifikánsan javult az ismeretük, sokkal elfogadóbbak lettek a speciális szükségletű személyekkel szemben. Az általam kipróbált beavatkozások és a szerzett tapasztalatok alapján arra buzdítanám a pedagógusokat, hogy bátran próbálják ki, mert sikerélményt nyújt

mind a gyerekek, mind a pedagógus számára. Mindenképpen mindenki nyertesként került ki ezen beavatkozás tapasztalatából.

A családi háttér mint az iskolai eredményesség egyik meghatározó tényezője

Kovács Zoltán (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

Általánosságban köztudott, milyen fontos szerepet játszik a családi háttér a gyermek iskolai eredményességének a szempontjából, különös tekintettel a hálózat korára. Az is ismert általában, hogy melyek a helyes szülői elvárások a gyermekekkel szemben, mennyi engedményt érdemes vagy lehet megadni a gyermekeknek, illetve mit és mennyit kell megtiltani nekik a családban. Konkrét esetben azonban a legtöbb szülő nem tudja, hogy mit kellene tennie egy adott problémás nevelési szituációban. Az előadás – a teljesség igénye nélkül – megpróbál a legjellemzőbb esetekre példát bemutatni, a felmerülő problémákra megoldást javasolni. Az óvodáskorúak, az elemi iskolások, a prepubertás-korú általános iskolások, valamint a kamaszkorú fiatalok jellegzetes viselkedésével szembeni szülői attitűdök feltérképezésén kívül az előadásban megpróbálunk – konkrét esetek bemutatásán keresztül – kapaszkodókat nyújtani a nevelésben mind a szülőknek, mind a pedagógusoknak az eredményes iskolai előrehaladás biztosítása érdekében. Érintjük az egészséges házastársi kapcsolatok követelményeit, valamint ezeknek a kapcsolatoknak a különböző okok miatti megromlását és a gyermeknevelésre gyakorolt hatását is. A problémakör komplexitása és az előadás időkerete nem teszi lehetővé a téma teljes körű kimerítését, de az előadást követő hozzászólások alkalmával lehetőség adódhat további esetek megbeszélésére is.

Keretezd át a történeted! A helyes időperspektíva, mint nélkülözhetetlen pedagógusi attitűd

Kádár Annamária (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

Philip Zimbardo szociálpszichológus több évtizedes kutatásai során arra a következtetésre jutott, hogy az időhöz való viszonyunk, azok a rítusok, szertartások, ahogy a múltbeli emlékeinket felidézzük, ahogy a jelenhez viszonyulunk és terveket szövünk a jövőre vonatkozóan, döntően befolyásolja magánéletünket, munkánkat, karrierünket,

viselkedésünket és kapcsolatainkat. Az időperspektíva azt a folyamatot, rítust jelöli, amelynek révén valamennyien időbeli kategóriákba, illetve időövezetekbe rendezzük személyes tapasztalatainkat. Azok, akik csak a jelen előnyeit, élvezeteit tartják szem előtt, az azonnali ingerek, mások véleménye és a várható következmények figyelembe vétele nélkül döntenek. Akik kizárólag a múltba révednek, nem fognak új kalandokba bocsátkozni, akik pedig rettegnak döntéseik következményeitől, gyakran félnek új, kreatív – és némi kockázattal járó – dolgokat kipróbálni. Az előadás a következő kérdések megválaszolására törekszik: Hogyan alakíthatunk ki ideális időperspektívát pedagógusként, hogyan keretezhetjük át múltbeli, negatív élményeinket, milyen rítusok, szertartások segítenek a diákoknak a helyes időperspektíva megtalálásában, és hogyan találjuk meg az egyensúlyt az egyes időzónák aspektusai között?

Apa – gyermek kapcsolata: Mi fán terem az apa 2013-ban?

Róka Éva (Szegedi Tudományegyetem)

Az apa szerepe a családban nélkülözhetetlen és tagadhatatlan: a helyes apai minta megtanulásához kell egy férfi a családba, aki példát nyújt. Gyakorlatom során felfigyeltem arra, hogy az intézményekben egyre több nő/anyuka kíséri be reggel gyermekét, míg az apák/férfiak dolgoznak. „Hol vannak az apák?” – tettem fel a kérdést. Reggel nem látom őket, este nem látom őket. Mikor vannak gyermekeikkel? Milyen nevelési szokásokban vannak jelen? Nevelnek egyáltalán? Milyen a családkép 2013-ban Magyarországon? Kutatásomban ezekre a kérdésekre kerestem választ. Kérdőíves formában papír és online megosztással igyekeztem a hétköznapi emberektől megtudni azt, hogy a saját családjukban hogyan is zajlik ez. Rákérdeztem arra, hogy a történelmi korokban melyik az a családforma, amelyik a maira hasonlít. A válaszokat összegezve azt az eredményt kaptam, hogy az apák 2013-ban Magyarországon leginkább csak az anyagi javak megteremtésében kapnak helyet. Más tevékenységekben nemigen vesznek részt. Minden az anyákra hárul. További kérdésként merül fel, hogy vajon ez hova vezet és meddig fokozható?

INFORMÁCIÓ – ISKOLARENDSZER – OKTATÁSIRÁNYÍTÁS SZEKCIÓ

Negyedik osztályos általános iskolai tanulók internethasználati szokásai

Nagy Péter Kristóf (Nyíregyházi Főiskola)

Az infokommunikációs technológiák fejlődése következtében kialakuló új társadalmi szerkezet leglényegesebb erőforrása az információ; rendkívül fontos tehát az információ felhasználásához kapcsolódó emberi képesség fejlesztése (Balogh, 2006; Havass, 2000). A szülők és a pedagógusok számára nem könnyű azzal szembeülni, hogy gyermekeik/diákjaik többsége járatosabb a kibernetikus térben, mint ők (Gergő, 2004). De tényleg járatosabbak? A digitális írástudás valóban automatikusan kialakul? Az internethasználat mindenképpen javítja a gyermekek iskolai teljesítményét? Jelen kutatásunkban arra keressük a választ, hogy a Magyarország legkeletibb részén élő általános iskolai tanulók tanulmányaira milyen hatással van az internet. Vizsgálatunk során nyolc általános iskola 190 negyedik osztályosával töltöttünk ki kérdőívet 2013 novemberében.

Az adatok alapján negatív irányú korrelációt mutattunk ki az internetezésre fordított idő és a tanulmányi átlag között. Varianciaelemzés felhasználásával kiderült az is, hogy azoknak a tanulóknak magasabb a tanulmányi átlaga, akiknek a szülei rendszeresen ellenőrzik az internethasználat célját. Kutatási eredményeink kimutatták, hogy azoknak a tanulóknak, akik az internetet és a könyvtárat közel azonos mértékben használják új információk keresésére, magasabb a tanulmányi átlaga, mint azon társaiknak, akik az online, illetve a hagyományos lehetőségek közül csak az egyiket veszik igénybe. Összegzésképpen megállapítható, hogy az internetnek megfelelő szülői, pedagógusi irányítás esetén jótékony hatásai lehetnek a diákok tanulmányi eredményeire, megfelelő kontroll hiányában azonban ennek ellenkezője a valószínűbb.

A kamaszok és az internet

Borcsa Mária (Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Pszichológia Intézet)

Az internet az a tömegmédiium, amely folyamatosan fejlődik, újabb és újabb felhasználási lehetőséget kínál. A kamaszok – akik el sem

tudják képzelni a világot számítógép és internet nélkül –, internethasználata is folyamatosan változik. A biztonságos internethasználat több nemzetközi kutatás fókuszába került. A tanulmányban arra kerestük a választ, hogy a digitális korszakban az internetet használó tinédzserek milyen veszélyeknek vannak kitéve, illetve hogyan dolgozzák fel azokat az információkat, amelyeket az internetes források nyújtanak. Ugyancsak fontos kérdésnek tartjuk azt is, hogy a kamaszok tanulási szokásait hogyan befolyásolja a nem könyv alapú ismeretszerzés, hiszen a pedagógusoknak sikeres oktató-nevelő munkájuk reményében, tanítási módszereik kiválasztásában erre is támaszkodniuk kellene.

IKT és szemléltetés

Buda András (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)

Az információs és kommunikációs technológiák életünk minden területén megjelentek, sőt a legtöbbet jelentősen át is formálták. Megváltozott a munkavégzés, pihenés, ismeretszerzés, szórakozás módja, helye, ideje, offline életünk mellett – de sokszor inkább már azzal összemosódva – megjelent az online létforma is. Alig több mint egy évtized alatt a digitális bennszülöttektől, digitális bevándorlóktól (Prensky 2001) a Homo informaticus (Goldhaber 2004, Mérő 2004) modelljén és a digitális telepeseken, digitális nomádokon (Buda 2011) keresztül eljutottunk a digitális állampolgárokig (Ribble 2011, Ollé 2012). Napjaink pedagógusaitól a társadalom azt várja, hogy digitális állampolgárként magabiztosan, otthonosan mozogjanak a bitekre, byte-okra épülő világban és módszertanilag megfelelően, eredményesen használják fel az új lehetőségeket az oktatásban.

A 2013 végén, online kérdőív segítségével megvalósuló kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a debreceni közoktatási intézményekben dolgozó pedagógusok szemléltetéssel kapcsolatos tevékenységére milyen hatást gyakoroltak az IKT eszközök. Megvizsgáltuk, milyen taneszközöket használnak a tanórákon és kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy a digitális szemléltetés vonatkozásában mely jellemzőket, értékeket preferálnak. A kérdőívet kitöltő 429 pedagógus válaszai alapján megállapítható, hogy elindult a változás. Bár a tankönyvek és a hagyományos táblák továbbra is meghatározó szerepet töltenek be az oktatási folyamatban, a hagyományos taneszközök szerepe összességében csökken. Ezzel párhuzamosan emelkedik a digitális eszközök alkalmazásának

intenzitása, igaz, a fejlődés üteme talán a vártnál kisebb. Az előadásban (melyet a Campus Hungary ösztöndíja támogat) bemutatjuk azt is, hogyan vélekednek válaszadóink a prezentációs programok lehetőségeiről, mennyire ismerik a helyes prezentáció formai szabályait.

A romániai közoktatási rendszer ellenőrzési formái

Szabó-Thalmeiner Noémi (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

A romániai közoktatási rendszer intézményeinek ellenőrzése terén sokszínűséget és nagy változatosságot tapasztalhatunk. Jelen előadás célja rendszerezve bemutatni azokat a hatóságokat, ellenőrző szerveket, melyek feladatkörébe tartozik a közoktatási intézményekben folyó nevelő tevékenység és az ahhoz szervesen kapcsolódó más tevékenységek (adminisztratív, menedzselési stb.) törvényességének vizsgálata, minőségének ellenőrzése. A bemutatás során a dokumentumelemzés módszerét alkalmazva tárjuk fel a romániai közoktatási intézmények ellenőrzési formáit, kitérünk az ellenőrzést végző szervek, az ellenőrzés menetének bemutatására, az ellenőrzés eredményeként levont következtetések közoktatási intézményekre gyakorolt hatására. Külön vizsgáljuk az Oktatásügyi Minisztérium szerepét az ellenőrzés folyamatában, kitérünk a megyei tanfelügyelőségek és a minőségellenőrző szerv, az ARACIP tevékenységi körére. Ezt követően a más minisztériumok hatáskörébe tartozó hatóságok közoktatási intézményekre vonatkozó ellenőrző tevékenységét tárjuk fel. Az analitikus jellegű kutatást a témára vonatkozó szakirodalom, az érvényben lévő törvények, minisztériumi rendeletek, kormányhatározatok tanulmányozása segítségével végeztük el 2013 decemberében.

Olvasási szokások és e-learning a Nyíregyházi Főiskolán

Torkos Katalin (Nyíregyházi Főiskola, Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet)

A jelenlegi vizsgálat egy nagyobb kutatássorozat része, mely a Nyíregyházi Főiskola e-learning képzésére fókuszál. A kutatás első ütemében egy longitudinális vizsgálat készült, melyben a főiskola teljes e-learning adatbázisának elemzésére került sor (2001–2013), s kiderült, milyen tendenciák érvényesültek az elmúlt években a helyi e-

learning képzésben. A kutatás második ütemében keresztmetszeti vizsgálatok zajlottak, ahol a Pedagógusképző Kar Szociálpedagógia Tanszékének szociálpedagógia BA szakos hallgatói kerültek kiválasztásra. A 2012/13/II. félévében kérdőíves felméréssel e szak 3 évfolyamának a teljes lekérdezése megtörtént nappali és levelező tagozaton. A kérdőíveknek (80 kérdéses) a feldolgozása az Atlas tartalomlemez és az SPSS statisztikai program segítségével történt.

A kutatás második ütemében az alábbi kutatásokra került sor: a hallgatók részvételi aránya az e-learning képzésben; a humán beállítottság hatása az online tanulási folyamatba való bekapcsolódásra; motivációk és ellenmotivációk; e-learning attitűd vizsgálat; a hallgatók tanulási stílusa, tanulási módszerei, tanulási szokásai a virtuális campusba való bekapcsolódás, ill. az abban való bennmaradás és teljesítés tükrében; általános informatikai tudás és számítógépes-internetes preferenciák felmérése; demográfiai, szociokulturális jellemzők hatása az e-tantárgyfelvételre. A jelenlegi szakaszban az olvasási szokások vizsgálatára került sor: olvasási preferencia, olvasási gyakoriság, olvasási időtartam, olvasási típusok stb. hatása az e-tantárgyfelvételre, az e-tanulás hatékonyságára, az e-vizsga teljesítésére.

A siker kapujában? Iskolavezetők véleménye a magyar közoktatás 2010 utáni változásairól

Bencze Rita (Abigél Többcélú Intézmény, Debrecen)

A 2011-es CXC. Köznevelési Törvény alapjaiban alakítja át egész közoktatásunkat és köznevelésünket, s benne az intézményi struktúrát. A változások értékelésekor a legfontosabb kérdés, amelyre választ keresünk: előbbre viszi-e mindez oktatásunkat a sikeres iskola megteremtéséhez. Az átalakítás legjellegzetesebb vonása az intézményrendszer strukturális és funkcionális centralizációja, amelytől a hatékonyság fokozását várja az oktatásirányítás. 2013 májusában a DE Neveléstudományok Intézetében egy EU-s projekt részeként mintegy 100 intézményvezető körében végeztünk kutatást azzal a céllal, hogy feltárjuk, a vezetők közvetlenül az intézményrendszer átalakítása után hogyan vélekednek a változások irányáról, milyen preferenciákkal rendelkeznek a centralizáció utáni intézményműködésről. A kutatási módszer fókuszcsoportos interjú és peer learning-konzultáció volt. A kutatási kérdések az autonómia és a vezetői szerepek értelmezését foglalták magukba. A válaszok alapján

az intézményvezetők általános érzete az, hogy a csökkenő autonómia korlátozza a pedagógusok módszertani szabadságát, a szűkülő anyagi keret negatívan befolyásolja az iskola egyéni elképzeléseinek megvalósítását. Szintén megállapítható, hogy az állam szükségszerű felelősségvállalása mellett az iskolák egyedi arculatának megőrzése és az igazgatók önálló szakmai döntéshozatali jogkörének biztosítása elengedhetetlen feltétele a korszerű, 21. századi igények szerint működő iskolák megteremtésének.

Nyuszi oroszlánjelmezben? Tettek és vágyak az iskolavezetői tevékenységben

Chrappán Magdolna (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)

Mindenki vágyik a tökéletes vezetőre, de hogy ki ilyen, az esetek többségében nézőpont kérdése. A vezetésemeléttel foglalkozó szakirodalom sokféle vezetési modellt sorakoztat fel okulásunkra, mi mégis állandóan visszatérünk az úgynevezett vonáselméleti megközelítésekhez, amelyek a vezető személyes tulajdonságaiban és kompetenciáiban keresik a hatékonyság titkát. A Debreceni Egyetem Neveléstudományok Intézetében az utóbbi két évben kezdtek megjelenni az iskolai működés menedzsment vonatkozásaival foglalkozó projektek és kutatások, amelyek egyre több adattal szolgálnak az érintetteknek. Jelen előadásban egy 2013 őszén végzett kutatás eredményeit ismertetjük, amelynek célja feltárni, hogy a megkérdezett mintegy 50 pedagógus (többségük igazgatóhelyettes) milyen vezetői tulajdonságokat és vezetési stílust tart a legkedvezőbbnek. A vizsgálat során a megkérdezettek azt a feladatot kapták, hogy sorolják fel a vezetőjük legjellemzőbb tulajdonságai (vonáselméleti megközelítés), valamint írjanak és értelmezzenek három jellegzetes vezetési szituációt (kontingenciamodellek), amelyben ezek a tulajdonságok manifesztálódnak. A terjedelmi korlátos szövegeket tartalomelemzési módszerekkel vizsgáltuk (a teljes szövegelemzés még nem fejeződött be, a legfontosabb adatokat azonban már érdemes bemutatni). Az eredmények rendkívül tanulságosak, és jól mutatják, hogy az iskolai körülmények vezetési szempontból még mindig nem járnak a tudatos menedzsmentszemlélet élvonalában, a pedagógusok alapvetően a mindenki számára kedvező (lehetőleg konfliktusmentes, gyakran inkább defenzív) vezetői magatartást preferálnák, miközben az iskolai történések egyre inkább

konfliktuskezelési, illetve adminisztrációs feladatot és kompetenciát igényelnének, vállalva a nem mindenkinek tetszés autonóm módon vállalt felelősségét is.

„Education for All”. Az oktatási kampányok típusai, stratégiái a nemzetközi fejlesztésben

Tomory Ibolya (Debreceni Egyetem)

Hosszú ideje tudjuk a nemzetközi szervezetek, kutatások jóvoltából, hogy az oktatás hiánya milyen hátrányokkal jár. Ezek a kutatások felhívják a figyelmünket egy-egy kampánycél támogatására, jelentések látnak napvilágot az oktatásban résztvevők számának növekedéséről, az elért sikerről, ugyanakkor a munkaerő-piaci lemaradás elleni küzdelem egyik legfőbb eszközei. Nem vitás, hogy a hátrányos helyzetű rétegek érdeklődésének felkeltése a tanulás, művelődés, szakképzés, átképzés, munkaerő-piaci képzés iránt szükséges, és nagyszabású kampánnyal ösztönözni viszonylag egyszerű. Tekintetbe kell azonban venni a résztvevők motivációit, az erőfeszítéseik árán elért tanulási kedv és teljesítmény meg- és fenntartását. Ennek alapján érdemes átgondolni, hogy mit részesít előnyben, milyen stratégiára épül a kampány. A stratégiákról, a kampányok természetéről, megvalósítási módjáról és valós hatásfokáról azonban kevés konkrét ismeret realizálódik. Kulturális antropológusként kelet-afrikai terepmunkáim során az oktatásról gyűjtöttem információkat a résztvevő megfigyelés és az etnográfiai interjú módszerére támaszkodva. Ennek során talákoztam különböző kampánytípusokkal, amelyekhez hasonlóak itthon is kezdenek megjelenni – elsősorban a felnőttképzési programokban. Adatközlőim információit összegezve (kijelentések, közlések, élettörténetek) a kampányok, stratégiák stílusát, valódi hatékonyságát nézve megállapítható, hogy nem mindig a számszerűen hatékony kezdeményezések érik el hosszabb távon is céljukat. A sikerhez valós motiváció, hosszabb távú törekvés, kedv is szükséges, de kérdéses, hogy a nagy tömegeket megmozgató kampányprogramok elérik-e ezt a célt.

A vezetői kompetencia-keretrendszer elmélete és gyakorlata a közoktatásban

Németh Nóra Veronika, Chrappán Magdolna (Debreceni Egyetem, Neveléstudományok Intézet)

A közoktatásban az igazgató szerepe, hogy intézményében támogató tanulási környezetet hozzon létre. A hatékony menedzsment és a tanulási környezet kialakítása, működtetése az igazgató vezetői kvalitásait tükrözi. Kutatásunkban az Európai Unió elvárásainak megfelelően kialakított öt részből álló kompetencia-keretrendszer alapján végeztünk felmérést: 1) a tanítás és tanulás irányításának és kezelésének képessége; 2) a változásmenedzsment kérdése; 3) a vezető saját önkontrollja az iskolai élet különböző területein; 4) a kollégákkal, munkatársakkal és az iskolai élet összes többi aktorával (tanulók, szülők, fenntartók) való megfelelő kommunikáció és 5) az intézmény fenntartásához és működtetéséhez kapcsolódó feladatok ellátása. Vizsgálatunk során 96 pedagógustól gyűjtöttünk példákat az öt vezetői kompetencia megnyilvánulásaira. Az adatokat kvalitatív módszerrel (kulcsszavak kiválasztása, kategorizálás) dolgoztuk fel. Eredményeink rámutatnak a magyarországi iskolarendszer legfőbb problémáira s azok megoldási lehetőségeire. A vezetői kompetenciákon keresztül megismerhetjük a tanulási környezet aktuális nehézségeit, a szervezeti átalakulás következtében végbemenő változások körüli problémákat. A vezető kompetenciáinak feltérképezése az iskolai élet szempontjából és a tanulási-tanítási folyamat hatékonyságának növelése érdekében nélkülözhetetlen információbázisnak bizonyult. Eredményeink segítségével a pedagógusképzés és a továbbképzés területén is új irányvonalak kialakítását valósíthatjuk meg.

A NEVELÉS ELMÉLETE – A NEVELÉS GYAKORLATA

Emlékezetes pedagógiai gondolatok

Fodor László (Sapientia EMTE, Tanárképző Intézet)

Jelen prezentációmban aktuális neveléstudományi szempontok függvényében értelmező elemzés tárgyává veszek tizenöt kiemelkedő, mondhatni közismert, különböző nemzetiségű és különböző történelmi korokat képviselő pedagógiai gondolkodó – többek között Philip H. Coombs, Célestin Freinet, Apáczai Csere János, René Hubert és John Dewey – elhíresült, a legtágabb értelemben vett nevelés jelenségét érintő vezérmondatszerű elgondolását. Az eszmék szelektálásában azok elterjedésének, létjogosultságának és kitapintható gyakorlati értékének kritériumait tartottam szem előtt. Fő célom volt egyrészt rávilágítani az egyes gondolatok megjelenési idejére, azok környezeti körülményeire és tudományos kontextusára, az adott gondolkodó általános felfogásához való kötődésük jellegére, valamint eredeti jelentésükre, illetve lényegi pedagógiai mondanivalójukra. Másrészt arra törekedtem, hogy értelmezéseim révén bizonyítékokat találjak annak tekintetében, hogy az egyes pedagógiai eszmék egyáltalán üzennek-e valamit a mának, és ha igen, mit és mennyire érvényeset. Ugyanakkor megpróbáltam érdemben utalásokat tenni annak viszonylatában is, hogy ezek a kivételes aforizmaszerű, esetenként egyfajta nevelési jelmondatá vált pedagógiai megfogalmazások manapság milyen neveléstörténeti jelentőséggel bírnak, illetve, hogy önmagukban tudományos értéket képviselnek-e, és hogy lehetne-e azokra újszerűbb, korunk jellemzőinek és társadalmi követelményeinek megfelelő elméleteket építeni. Abból az elvi alapvetésből indultam ki, hogy a jelentős pedagógiai gondolkodók nagy horderejű eszméi rendszerint hosszú távon megőrzik aktualitásukat, eredendő eredetiségüket és relevanciájukat, illetve, hogy képesek még napjainkban is egyrészt valamilyen kedvező hatást gyakorolni a mindennapi pedagógiai gondolkodásra és gyakorlatra (érdemes tehát azokat ma is figyelembe venni), másrészt pedig, hogy alkalmasak kiindulópontot képezni újabb megfontolások, egyre relevánsabb elképzelések megalkotására. Végezetül – napjaink korszerű pedagógiai és pszichológiai elképzeléseinek szellemében – néhány következtetést fogalmazok meg, ami e kivételes pedagógiai eszmék hitelességét, napjaink felgyorsult életütemének, jellegzetes szociokulturális és politikai

körülményeinek, valamint az iskola alapvető aktuális kihívásainak függvényében megmutatkozó megbízhatóságát, valamint konkrét módszertani értékét és gyakorlati hasznosíthatóságát illeti.

A pragmatista demokráciafelfogás a hálózati társadalomban

Kálmán Ungvári Kinga (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

A pragmatista filozófusok, közülük John Dewey, rendhagyó módon foglalkozott a demokrácia fogalmával. Erről a koncepcióról gondolom úgy, hogy alapos kutatásra érdemes, ma is releváns felfogás, elsősorban azért, mert a demokráciát nem egyszerűen kormányzati formaként, hanem életvitelként értelmezte. Szeretném körvonalazni azt a módot, ahogyan ebben a nevelésfilozófiai rendszerben az iskola és társadalom élete szorosan összefügg a demokratikus gondolkodásmód kialakítása végett, ahogyan a szabadságra nevelés, az egyén önkifejeződésének vágya összehangolódik a közösség igényeivel, illetve rámutatnék azokra a lehetőségekre, ahogyan a hálózati társadalomban a Dewey által felkínált demokráciamodellel alkalmazható.

Iskolai nyelvi tájkép: térkép és tükörkép

Tódor Erika Mária (Sapientia EMTE, Csíkszereda)

Előadásomban a különböző nyelvi környezetben működő magyar tannyelvű iskolák nyelvi tájképének sajátosságait elemzem, a nyelvi viselkedés és a nyelvi tájkép üzeneteit követve. A nyelvi tájkép egy adott időben és térben, egy adott politikai és szocio-kulturális kontextusban fellelhető nyelvi viselkedés vizuális megnyilvánulása, a megélt nyelvpolitikai adottságok és nyelvhasználati tradíciók egyéni és kollektív értelmezésének vizualizációja. Az iskolai nyelvi tájkép a vizuális nyelvhasználat sajátos tere és mindazon vizuális nyelvi megnyilvánulások összességét jelöli (hirdetőtábla, tabló, táblakép, szemléltető eszközök, multimédia stb), amelyek ezen tér kommunikációs elvárásait, igényeit szolgálják. Egy „oktatási tér” nyelvi tájképe az intézett rejtett tantervét is tükrözi, hiszen a falak üzenetéből visszaköszön az intézmény többé-kevésbé tudatos oktatási filozófiája. Előadásomban e rejtett tantervek elemzése mentén fogom bemutatni a 2013–2014-es tanévben meglátogatott magyar tannyelvű

iskolák nyelvi tájképét. A bemutatásra kerülő következtetéseket a helyszíni látogatások (megfigyelések), a tájkép dokumentálása, valamint a diákokkal készített fókusz-csoportos beszélgetések, tanárokkal és adminisztrációs személyzettel készített interjúk alapján fogalmazom meg.

Karl Rahner transzcendentális antropológiájának neveléstudományi összefüggései

Orvos Levente (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Hittudományi Kar, Budapest)

Karl Rahner a transzcendentális módszerrel arra törekszik, hogy kimutassa, nincs éles határvonal az antropocentrikus, valamint a krisztocentrikus teológia között. Ha ugyanis az ember lényegén – metafizikai szempontból – az Istenre irányultságot értjük, akkor az emberközpontúság gyakorlatilag az istenközpontúsággal azonos. Így a transzcendentális antropológia tulajdonképpen azt jelenti, hogy az ember legalapvetőbb jellemvonása szellemi lényege és viszonya az abszolútumhoz. A hit nem vallási fogalom, hanem ontológiai/létértelmi alap, amely a legmélyebben határozza meg lényegünket. Ehhez az antropológiai megközelítéshez képest a többi, akár biológiai, akár genetikai stb. csak részleges lehet. Az általánosan elterjedt elképzelés ezzel szemben így összegezhető: az ember lényege anyagi volta miatti partikularitása, amely abban mutatkozik meg, hogy a világban élve néha ráésmél egy, a tapasztalásától idegen összetevőre. A „dolgok” Rahner rendszerében csak az ember önreflexióját segítik, mivel azokkal szemben állva határozza meg önmagát. A transzcendencia minden ember számára – személyváltánál fogva – ontológiai adott, mindazonáltal az embernek lehetősége van erkölcsi döntésével kitérni előle. A hit személyiségformáló ereje nem szorul tételes bizonyításra. Előadásom nyilvánvaló szándéka, hogy új, filozófiai összefüggésbe állítsa, ezáltal eredményesebbé tegye az eddig javarészt tekintélyelvű vallás erkölcsi nevelést.

A mentális állóképesség szükségszerűsége a pedagógus társadalomban

Kovács Ildikó Katalin (BBTE, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet)

Összegző tanulmányunkban igyekszünk áttekinteni azokat a stressz és rizikó faktorokat, amelyekkel a pedagógusok pályájuk során találkozhatnak, ugyanakkor megvilágítjuk a megpróbáltatás-tűrés és a mentális állóképesség (reziliencia) természetét és jellemzőit.

Arra törekszünk, hogy elméleti összefoglalót adjunk és irányvonalakat tárjunk fel azokról az igen aktuális kérdésekről, hogy hogyan tudjuk megőrizni a legnehezebb körülmények között is önbizalmunkat, józan gondolkodásunkat, optimális teljesítményünket, pozitív életszemléletünket. A pedagógusok számára ez a tényező több szempontból is fontos: egyrészt saját állóképességük megőrzése, fejlesztése érdekében, az alulteljesítő, elakadt, esetleg demotivált gyermekek segítésében, a kollégákkal való célra irányuló együttműködés érdekében. A pedagógus-társadalomban a magas szintű mentális állóképesség (kontroll-érzet, a tenni akarás, a felelős, ugyanakkor optimista gondolkodás, példamutatás) a szakmai fejlődés elengedhetetlen része. Azok a személyek, akik magas MAQ-val rendelkeznek, még terhelés, krónikus vagy akut stressz alatt is könnyebben alkalmazkodnak a változásokhoz, megőrzik cselekvőképességüket. Kevésbé jellemző a kivárási, a felelősség egymásra áttolása, a cinikus demoralizálás, a fásultság, a megszokotthoz való merev ragaszkodás. Az alacsonyabb mentális állóképesség szintet mutatók viszont feltételezhetően nem veszik fel velük a gondolkodási tempót, a negatívumokra koncentrálnak, jellemző rájuk a cinikus demoralizálás, fásultság, megszokotthoz való ragaszkodás, felelősség áttolása. Ez hosszú távon kiégést eredményezhet.

A magyar nyelvű felekezeti oktatás szocio-pedagógiai aspektusai a Partiumban

Szilágyi Györgyi Ilona (Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad)

Az előadás azt a kérdést vizsgálja, hogy milyen szocio-pedagógiai ismérvei vannak a magyar tannyelvű felekezeti oktatási intézményeknek a Partiumban. Miben ragadható meg a felekezeti jelleg? Milyen főbb különbségek vannak a kutatások fényében a

magyarországi és a többségi román felekezeti iskolákhoz képest? Milyen az oktatási kínálat, milyen a diákok szocio-kulturális háttere? Milyen értékek dominálnak az oktatásban? Ugyanakkor azt is bemutatom, melyek a sikeresség dimenziói és feltételei a felekezeti oktatás esetében.

Tanítás és munkamotiváció

Baracsi Ágnes (Nyíregyházi Főiskola, APPI)

Számos kutatás támasztja alá azt a tényt, hogy a pedagógusok pályaelhagyásának hátterében a sorozatos kudarcok, a rossz intézményi légkör és az alacsony társadalmi megbecsültség játszik elsősorban szerepet. Az elégedettséghez szorosan kapcsolódik a munkateljesítmény, de közöttük akkor van összefüggés, ha a magasabb teljesítmény az egyén szükségleteinek kielégülését, céljainak megvalósulását szolgálja. 2010-es kutatásunkban 707 általános és középiskolai tanár munkamotivációját vizsgáltuk a McClelland-i elmülethez igazodóan 6 állítással, amelyek a teljesítmény, a kapcsolattartás és a hatalom motivációra vonatkoztak. Kutatási tapasztalataink szerint a tanárok munkájukban a legfontosabbnak a kapcsolati motivációt tartják, amely szakmaspecifikusnak tekinthető, ugyanakkor a tanárok harmada nem fektet kellő hangsúlyt ennek ápolására. Háromnegyedük erősen teljesítménycentrikus, különösen igaz ez az általános iskolákban tanító nőkre, míg a gimnáziumban és szakiskolákban tanító tanárookra kevésbé jellemző. A szakirodalmak felhívják a figyelmet arra, hogy a pedagógusok esetében nem egyértelműen jó a magas teljesítménymotiváció. Egyfelől folyamatosan jobb és jobb teljesítményre ösztönözheti a tanárt, ugyanakkor a teljesítménykényszer kedvezőtlenül hathat a pedagógus és a gyermek lelki egészségére. A hatalmi motiváció nem igazán jellemző a tanárok munkájában, de elgondolkodtató, hogy közel kétharmaduk mindig vagy alkalmanként lemond az irányításról, Ez leginkább a pályakezdőkre és a legidősebb korosztályra igaz, holott a nevelésnek mint személyiségformálásnak velejárója a hatásgyakorlás.

Az iskolai lemorzsolódás prediktorai

Szőcs A. Levente (BBTE, Kolozsvár)

Az előadás alapjául szolgáló kvantitatív adatokat a 2012–2013-as tanévben gyűjtöttük azzal a szándékkal, hogy megvizsgáljuk, miként hat a család szociokulturális háttere a Kovászna megyei VIII. diákok iskolai teljesítményére. A kutatás során 1598 diáktól kaptunk értékelhető adatot. A diákok szociokulturális háttérét egy kérdőívvel mértük fel, amelyik fő vázát a Brownen és Richman által kidolgozott Iskolai Siker Profilja (PPS) kérdőív képezte, amelyet Romániában a Roth Mária tanárnő által vezetett kutatócsoport standardizált. A diákok teljesítményét egy PISA felmérésekben alkalmazott szövegértési és matematika teszt, ill. a 2013-as egységes nemzeti tesztesetén elért eredmények segítségével mértük. Az iskolai lemorzsolódás problémájára úgy figyeltünk fel, hogy a kutatás során beazonosítottunk 216 olyan diákot, aki kitöltötte a kérdőívünket és a tesztlapjainkat, de nem iratkozott be az év végi egységes tesztesetre. A szűrőpróbaszerű ellenőrzésekből kiderült, hogy ezek a diákok nem szándékoznak folytatni tanulmányaikat, így esetükben beigazolódott az iskolai lemorzsolódás ténye. Az így beazonosított csoportot t-próba és regresszió analízis segítségével összehasonlítottuk a többi diákkal és a következő főbb konklúziókra jutottunk: az iskolai lemorzsolódást leginkább befolyásoló tényezők: roma etnikum, munkanélküli szülők, a szülők alacsony iskolázottsága és a szegénység (pl. alacsony családi jóléti szint vagy a család csekély oktatási erőforrásai). Az iskolai lemorzsolódásnak kitett diákok kulturális tevékenysége nagyon alacsony. Az iskolai lemorzsolódásra való hajlam rányomja a bélyegét a diák egyéni profiljára is, mert kevésbé optimista, nincs önbizalma és nehezebben alkalmazkodik a proximális környezetéhez.

Helyzetkép a Partiumi Keresztény Egyetem szociológiát és szociális munkát végzett hallgatóinak munkaerő-piaci elhelyezkedéséről

Szűcs Enikő, Tolnai Timea Katalin (Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad)

Kutatásunk célja az volt, hogy feltárjuk a szociológiát és szociális munkát végzett hallgatók képzési és foglalkoztatási lehetőségeit, annak érdekében, hogy elősegítsük a képzési rendszer hatékonyabb alkalmazkodását a jelenlegi munkaerő-piaci igényekhez. Ennek

érdekeben készítettünk egy fókuszcsoporthoz interjút az egyetemi oktatókkal és a munkáltatói szféra képviselőivel, és egy on-line kérdőíves felmérést a fiatal diplomás szakemberek körében. Ugyanakkor a Partiumi Keresztény Egyetem szociológia és szociális munka szakot végzett szakembereiről szerettünk volna átfogó képet kapni. A kérdőíves felmérés célja az volt, hogy rámutassunk az intézmény szakember képzésére, annak hasznosságára, a végzetek elhelyezkedési arányaira, illetve azokra a problémákra, amelyeket a munkaerő-piacra való bekerülés pillanatában tapasztaltak. A kutatásunk célkitűzései között szerepeltek olyan feladatok, mint: a frissen végzett szakemberek elhelyezkedési lehetőségeinek feltérképezése, a továbbtanulási tervek, illetve a képzés során elsajátított ismeretek hasznossága és az esetleges hiányosságokra való rávilágítás. Az eredmények feldolgozása során olyan hasznos javaslatok körvonalazódtak, amelyeket a képzés fejlesztésében és a jövőbeli szakemberképzésben egyaránt hasznosítani lehet. A végzett hallgatók és a munkáltatók rámutattak arra, hogy a munkaerő-piacra való belépés pillanatában – és a későbbiekben is – fontos szerepe van a kapcsolati háló kiépítésének, amit már az egyetemi évek alatt el kell kezdeni.

Magyarországon tanuló védőnőhallgatók általános és szubjektív egészségi állapota

Balogh Mónika (MATRIX CBS Kft, Szeged); Tobak Orsolya (Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar)

A magyar lakosság egészségi állapotának kutatása mellett kiemelt szerepet kap a fiatal felnőtt korosztály (18–30 év) egészségmutatóinak vizsgálata, amely eredmények következtetni engednek a majdani felnőtt korban várható egészségi állapotra. Az Ifjúságkutatás 8000 fős reprezentatív felmérésében a 15–29 évesek több mint háromnegyede alapvetően, további 20%-uk általában jónak ítéli meg egészségügyi állapotát. A Hungarostudy (Kopp M., 2002) és az OLEF (2003) vizsgálatok eredményei ugyancsak kedvezőtlen képet mutatnak. Az elvégzett kutatásunk célja a védőnőhallgatók, mint a prevenció egyik leghivatottabb szakembereinek általános és szubjektív egészségi állapotának feltárása volt. A felmérés a magyarországi egészségügyi felsőoktatásban tanuló védőnőhallgatók körében került lebonyolításra nyomtatott kérdőív felhasználásával. A kérdőív több kérdésblokkot tartalmazott, többségben adaptált, valid kérdéssorokat. Az általános és

szubjektív jóllét vizsgálatára a Szubjektív egészségi állapot (HBSC, Németh Á., 2006.), WHO Általános Jóllét Index (Kopp M., 2002.) és az Egészség önértékelése (Kopp M. és Pikó B. 2002.) skálákat alkalmaztuk. 412 fő válaszolt kérdéseinkre. Megállapítható, hogy a szubjektív jóllét vizsgálatához felsorolt tünetek gyakoriságát tekintve a hallgatók viszonylag gyakran észlelnek magukon pszichés tüneteket, elsősorban az idegességet és kedvtelenséget. A válaszok alapján ritkábban fordulnak elő egyes testi tünetek, mint például a hányinger, szédülés, hátfájás és hasfájás. A WHO Általános Jóllét Index eredménye alapján elmondható, hogy az első évfolyamos hallgatók jobbnak ítélik meg általános jóllétüket, mint a vizsgálat idején végzős hallgatók. Az egészségi állapot önminősítése során megállapítást nyert, hogy a megkérdezett főiskolai hallgatók összességében közepesnél kicsit jobbnak érzik saját egészségi állapotukat.

Neveléstudományi Konferencia, Kolozsvár, 2014. március 21–23.

Szervező intézmény: Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem

A konferencia elnöke: Demény Piroska

Szervező bizottság: Birta-Székely Noémi, Ozsváth Judit, Péntek Imre

A konferencia szervezésében részt vevő munkatársak: Demény Piroska, Fóris-Ferenczi Rita, Iuga-Gombos Márta, Szállassy Noémi, Szász Judit, Marchis Juliánna

Lektorálás: Ozsváth Judit, Fóris-Ferenczi Rita

Műszaki szerkesztés: Birta-Székely Noémi

Borítóterv: Marchis Krisztián

Nyomtatás: Yosomo Group

Támogatók: Communitas Alapítvány, Doceo Egyesület